HAFTALIK KÜLTÜR-FİZİK DERGİSİ 21 KASIM 1996 PERŞEMBE SAYI:29 FİYATI: 70.000.TL. (kdv dahil)

ÖKÜZ

tavuk çiftliği kuralım, ete para vermeyelim...

FERMAN AYDIN DOĞAN'INSA ÖKÜZ BİZİMDİR

AYDIN DOĞAN SOLCU RADİKAL'DEN SONRA, ŞİMDİ DE SAĞCI "FERMAN" İSİMLİ BİR GAZETE ÇIKARIYOR!..

TÜRKİYE'DE TUHAF ŞEYLER OLUYOR. HERŞEY İNANILMAZ BİR HIZLA BİÇİM DEĞİŞTİRİYOR. DEFORME OLUYOR. GARİP KİMYASAL BİLEŞİMLER, UCUBE GÖSTERGELER KILIĞINA BÜRÜNÜP KARŞIMIZA DİKİLİYOR. SEMBOLLER ANLAMINI YİTİRDİ. AĞIR AĞIR DEĞİL DE, ADETA ANSIZIN GELEN BİR EROZYONLA YER BU ÜLKENİN ALTINDAN KAYIYOR. ŞİDDETİ KENDİNDEN MENKUL BİR DEPREM FAYI BU ÜLKENİN AR DAMARLARINI ÇATLATTI SANKİ.. HİÇBİR ADRES TARİF EDİLEMEZ OLDU. HİÇBİR ADRES YERİNDE DEĞİL ÇÜNKÜ. YÖN DUYGUSUNU KAYBETTİ BU ÜLKE. YÖNLERİ MOBİL. HORTLAK GİBİ DOLAŞIYOR. NE 600 YILLIK DEVLET GELENEĞİ, NE 73 YILLIK CUMHURİYET GELENEĞİ, ŞİMDİLERDE OLDUĞU KADAR BİR KAMYONUN DAMPER ŞİDDETİYLE SARSILMAMIŞTI. BU ÜLKENİN BASINI TARİHİNDE HİÇ BU KADAR GÜÇLÜ OLUP, HİÇ BU KADAR OSURUKTAN TAHTA KELLE OLMAMIŞTI. BU ÜLKEDE HİÇBİR ZAMAN SOLCULAR ESPRİDEN MEDET UMACAK KADAR SİLİK OLMAMIŞTI. BU ÜLKEDE SAĞCILAR HİÇ BU KADAR GÜÇLÜ OLMAMIŞTI. BU ÜLKEDE SOSYAL DEMOKRATLAR HİÇ BU KADAR SAĞCI OLMAMIŞTI. BU ÜLKEDE SERMAYE HİÇBİR ZAMAN AYNI ANDA HEM SOLCU, HEM SAĞCI, HEM LİBERAL, HEM GİZLİ DEVLETÇİ OLMAMIŞTI. BUNLARIN HEPSİ AYNI ZAMANLARA, BU GÜNLERE DENK GELDİ. EN DUYARSIZ İNSANI BİLE ALLAK BULLAK EDECEK TÜM BU GELİŞMELER ZİNCİRİ, NE İLGİNÇTİR Kİ KİMSEDE ŞAŞKINLIK BİLE YARATMIYOR. ÇÜNKÜ BU ÜLKENİN HAFIZASI İĞDİŞ EDİLMİŞTİR. ÇÜNKÜ BİR ÜLKENİN HAFIZASININ ÇEPERLERİ KORKUNÇ BİR EMEKLE OLUŞTURULAN ENTELLEKTÜEL ÇABAYLA ÜRETİLİR. ONLARCA YILINI BAĞIMSIZ DERGİLERDE, BAĞIMSIZ YAYINLARDA, KİTAPLARINDA ENTELLEKTÜEL SOL BİR ÇABAYI OYA GİBİ ÖRMEYE ADAMIŞ ONLARCA AYDIN, BİR ANDA YALNIZCA KENDİ SOL KİMLİKLERİYLE SOLCU ETİKETİ OLMAYA HAK KAZANMIŞ BİR SERMAYE GAZETESİNE TRANSFER OLABİLDİ. BU GAZETE ÇIKTIĞI GÜNDEN BU YANA EN BÜYÜK PRİMİNİ SUSURLUK ÇETESİYLE İLGİLİ KULLANDIĞI HABER VE YORUMLARLA YAPTI. BUNDA ÖNCELİKLE, BU İNSANLARIN BÜYÜK EMEĞİ VAR KUŞKUSUZ. AMA BAZILARININ YÖNETİCİLİKLERİNİ YAPTIKLARI BAŞKA BİR SOL GAZETEDE PATRONLARIYLA İLGİLİ MAFYATİK BAŞKA ÇETREFİL BİR İLİŞKİNİN VARLIĞINA DAİR BİR KUŞKUNUN ALTINI EŞELEME GAZETECİLİK İÇGÜDÜLERİNİ NASIL BASTIRACAKLAR? BUGÜNLERDE AYNI PATRONLARI İSLAMİ EĞİLİMLİ SAĞ BAŞKA BİR GAZETE ÇIKARMAYA HAZIRLANIYOR. BURADA HEM İSLAMİ YÜKSELİŞİN HEM DE ENTELLEKTÜEL ÜRETİMDE BU KANADIN SON ON YILDAKİ CİDDİ PERFORMANSININ PAYI VAR KUŞKUSUZ. KONTROL, TAM SAHA PRES HER NOKTADAN. SİLİKON PLAZA TOWERS'TA SAĞCI VE SOLCU AYDINLAR KAMPLAŞACAK MI, YOKSA AYNI MEDYA ÇÖPLÜĞÜNDE KAYNAŞACAK MI, ZAMAN GÖSTERECEK!!!

GİDEN GİDER KALAN AYDINLAR BİZİMDİR!

YAŞASIN BAĞIMSIZ DERGİLER!

YAŞASIN BAĞIMSIZ AYDINLAR!

Aksamsefası

Bir 12 Mart Öyküsü

MİHRİ BELLİ

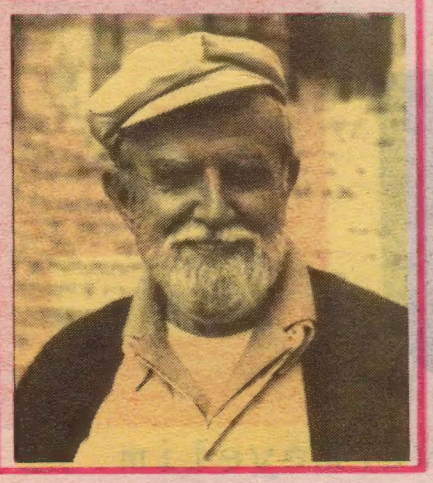

Yalnızca Aleviliğin değil, İslamın genel olarak eskinin karşısında yeniyi temsil ettiği ve bu niteliği ile yığınları bir çeşit devrimci şahlanışa yönelttiği dönemler vardır. Hıristiyanlık için de bu böyle, Yahudilik için de böyle. Ancak şu da bir gerçektir ki bugün Türkiye'de Alevi insanı öteki mezheplerden insanlarla kıyaslandığında ilerici düşünceye daha açıktır ve bir sosyalist için Aleviler içinde çalışmak daha kolaydır. Ama kolay yolu seçmek her zaman en doğru davranış olmuyor.

Biz yakın geçmişte bu kolaycılığa kapıldık. Alevi olsun, Sünni olsun emekçinin bilincini son tahlilde belirleyecek olan şeyin onun ekonomideki yeri, sömürülen emekçi oluşu gerçeğini çok kez gözardı ettik ve çalışma alanlarımız çok kez Alevi çevreleri oldu. Bu hata idi. Burada bir anımı anlatmanın yeridir:

12 Mart dönemindeyiz. 1971 yazı. Sıkıyönetim tarafından aranıyoruz. Yakalanırsak neler olacağı malum. Kırsal kesimde Alevi köylerinde bütün tehlikeleri göze alarak bizi barındıracak yoldaşlar eksik değil. Ama faşist rejimin bizi ilk arayacağı yer oraları. Hiç akıllarına gelmeyecek bir geçici barınak bulmak gerek. Arkadaşların yardımıyla buluyoruz: Bir Nurcu köyü. Güneyde bir yerde, seksen hanelik, yoksulun yoksulu bir köy. Seçimlerde silme AP'ye oy veriyor. O yörede bir zamanlar eşkiyalık yapmış yol arkadaşımla atlı olarak köye varıyoruz. Köylü bizi buyur ediyor. Arkadaşımı tanıyorlar ve elinden bir kaza çıkmış, cürmü meşhuttan kaçan bir kimseyi barındırmaya hazırlar. Zaten bu köyün çorak topraklarında tarımın yanında bir başka meşgalesi kaçak barındırmak. Toplumbilimciler pek üzerinde durmamışlardır ama Türkiye nüfusunun önemli bir yüzdesi kaçaklardan ve kaçakları barındıranlardan oluşur. Yani toplumumuzun büyük bir kesimi illegalitede yaşar. Biz de böylece illegaller ordusuna katılıyoruz. Dost insanlar içindeyiz.

Ev sahibim (adına İsmail diyelim) otuzlarında bir genç adam. Her akşam beraberiz. Geceleri damda yatmadan önce uzun uzun konuşuyoruz. Aramızda dostluk gelişiyor. Üç-dört yaşlarında bir oğlu var. Sevimli mi sevimli. İkide bir çocuğunu severken "Ah! Şu Semizoğlunun tarlalarından bir on dönümcük bende olsaydı bu oğlanı okuturdum" diyor. Seksen hanelik köyde okumuş bir kişi var. İmam Hatip mezunu. Bilmem hangi köyde imamlık yapıyormuş.

Ve anlatıyor ev sahibi: "Görüyorsun kıraç yerler buraları. Şu derenin suyu olmasa buraları çöl olur. Bundan birkaç yıl önce pezevengin biri yukarıdan suyu kesti. Bu bizim için açlık demekti. Avukat tuttuk, dava açtık. Herif avukatı satın aldı. Parası çok. Köylü toplandı. "Yeni avukat tutalım" diyenler var. Ben karşı çıktım. "Para toplayalım silah alalım" dedim. Köylü razı oldu.

"Bu bizim köyün silah milah ile işi yoktur. Koca köyde bir tabanca ile bir çifte vardı. Gittik iki filinta ile bir tabanca daha aldık. Şu karşıki dağın eteğindeki büyük köy vurucu kırıcı diye tanınır. Eşkiya hep o köyden çıkar. Onlardan kız istemiştik, vermemişlerdi. Bir laf çıkardık. Kızı Alevi köye gelin veriyorlar, diye. Milletin tepesi attı. Bir gece o köyü bastık, kızı kaçırdık. Bu vadi sabahlara kadar silah sesleriyle çınladı durdu. Ertesi gün duyuldu bu iş. Herkes şaştı kaldı.

"Suyumuzu kesen herif şu derenin ötesindeki yoldan atlı olarak geçerdi. Adamları yanında, türkü söyleyerek. Bize meydan okurcasına. Baktık herif artık türkü söylemiyor. İşi tavına getirmiştik. Gittik bentleri yıktık, suyu çevirdik. Gelen adamlarını dövdük. Sırtlarda mevzilere ateş açtık. Suyu çevirmeye gelenlere ateş açtık. Neyse, bu iş böyle halloldu."

– Adam ne oldu?

– Ölmüş diyorlar. Galiba vurulmuş.

"Allah rahmet eylesin" dedim. Adamı kimin vurduğu belliydi. Bir gün ev sahibim gene Ah! çekerek Semizoğlu'nun tarlalarından on dönümcüğün sözünü edince, "Eh! Suyu halletmişsiniz. Acaba toprak işi de hallolamaz mı?" dedim.

– Nasıl, öyle mi? Yok canım olmaz öyle şey. Buraya bir alay candarma getirirler mahvederler milleti, dedi.

Az sonra yatmaya gitti. Yandaki evde kalıyordu ailesiyle.

Ertesi gün sabah karanlığında iki dağ ötedeki tarlayı sürmeye gidecek. Aşağıdan seslendi. "Uyanık msın?" Dama çıktı üzerime eğilerek yavaş sesle, "Bütün gece gözüme uyku girmedi" dedi. "Hep o meseleyi düşündüm. Ama olmaz olmaz. Buraya tümeni getirirler. Karı kız mahvolur."

Akşam döndüğünde yüzü gülüyordu. Başbaşa kaldığımızda "O iş olur" dedi. "Ama bak nasıl: Şimdi ben bu köyden varım. Benden başka Hasan var. Şu yandaki köyden Kâzım var, Mehmet var. Biz buralardan işe yarayan yirmi kişi toplarız. Şu karşıki dağları görüyor musun? Oraları tüm yabanlıktır. Ben oralarda çobanlık yaptım. Bütün mağaraları bilirim. Candarma bizi oralarda zor bulur. O dağlara çıkacağız, Semizoğlu'na haber salacağız. Toprakları köylüye dağıtacaksın, diye. Hiç olmayana on dönüm. Toprağı az olana yeteri kadar. Hakçasına. Öyle silah bende diye arslan payını kapmak yok. Semizoğlu bizim kim olduğumuzu bilir. Toprağı vermezlik edemez. Ama hükümet bırakmaz. İstemez örnek olsun. Bu iş yalnız buralarda olursa, getirirler Candarma birliklerini kırarlar milleti, olan ailelerimize olur. Onun için bu iş olacaksa her yerde birden olmalı. Birimiz gider Samsun tarafına, birimiz Ankara yöresine, İzmir yöresine gider anlatır köylülere bu işin gerekli olduğunu. Her yerde birden harekete geçtik mi? Onlar bilemez hangi tarafa yetişeceğini."

Ev sahibimin "Onlar" dediği hükümet idi, devlet idi. Emekçi halk yığınları da "bizler" oluyorduk. Ev sahibimi dinlerken neredeyse gözüm yaşaracak idi. Okuması yazması olmayan bu tertemiz toprak emekçisi Halk Savaşı'nın planını çiziyordu. Plan eksiksizdi, doğruydu.

Acaba adı "Nurcu"ya çıkmış bu köyden bu toprak emekçisi mi daha devrimci, yoksa ben mi, diye düşündüm.

HUMOUR - MİZAH

HUMOUR - MİZAH Freud'un sedirine uzanıp humoru bize açıklamasını istediğimizde, denkleştirdiğimiz sonuç şu: Kişi, dış baskıların hışımı karşısında kendi özünü hırpalattırmamak için, hatta yitirmemek için humoru bir savunma mekanizması olarak kullanmaktadır. Bu savunma apansız bir paradoksla, bir ters yüzle, bir başkaldırıya, bir saldırıya dönüşmektedir. Buna "baskının, acının üstüne gidiş" de diyebiliriz. Freud'un verdiği örnekte, idam mahkumu, bir pazartesi sabahı darağacına götürülüyor. Mahkum celladına dönüp "Bu hafta amma güzel başladı!" veya "Bu bana iyi bir ders olacak! deyiverecektir. işte bu sözle, daha doğrusu bu davranışla kazandığı nefes payı bu feci akibet karşısında kişiliğinin dağılıp gitmemesini sağlayacak, olayı nesnelleştirerek gözlemleyip algılamasına elverecektir. Dava, ACI'nın karşısında özünün bütünlüğünü koruma davasıdır. Böyle bir davranış ise doğadan bir hayli kopmuş, sertleşmiş, sanayileşmiş, dolayısıyla dış baskıların, insandan insana ivmesi üstünde örgütlendiği toplumlarda ancak devreye girebilecektir. Kırsal toplumlarda ise geçer akçe olan çare tevekküldür. Onun içindir ki, bizde kentleştiğimiz, sanayileştiğimiz ölçüde, o humor denilen başkaldırısal çarenin dairesine yavaş yavaş girmekteyiz. Onun için Le-Man ve ÖKÜZ'e yazmaktan, mizah yazmaktan çok mutluluk duyuyorum.

ne vaaaar

* Dil kirlenmesini önlemek için yasa geliyor.. "Türk Dilinin Kullanımı" yasa tasarısıyla resmi yazışma dili ve kuralları belirlenecek..

* Adam Öykü Dergisi'nde yayımlanan bir araştırmaya göre en sevilen öykü yazarları şöyle sıralanıyor: Cemil Kavukçu, Murathan Mungan, Feride Çiçekoğlu, Mahir Öztaş, Mehmet Zaman Saçlıoğlu, Buket Uzuner..

* Vehbi Koç'un naaşından sonra Erol Taş'ın kesilen bacağı da gömüldüğü yerden çalınmış!.

* Aktör Macit Flordun öldü!. Şair Nahit Ulvi Akgün öldü!.

* Ruanda'da katliam büyüyor, bütün dünya seyrediyor!.

* Dünya Komşular Günü kutlandı!.

* Türk Sineması 82 yaşında!.

* Cine 5, tekrar kirli yayın dediği erotik yayınlara geri döndü!.

* Felç geçiren ve konuşamayan 84 yaşındaki ünlü İtalyan yönetmen Michelangelo Antonioni "Beraber Olalım" isimli yeni bir filme başlıyormuş!.

* 15 Kasım günü "Dünya Hapisteki Yazarlar Günü" ilan eden uluslararası PEN, yazdığı kitaplar nedeniyle 14 yıl hapis yatan ve 100 yıl daha cezası bulunan İsmail Beşikçi'yi Türkiye'nin Mandela'sı ilan etti!.

* Yönetici pozisyonundaki kadınlar arasında kellik gitgide artıyormuş!.

* Horlayanlar erken ölüyormuş!.

* Mesut Yılmaz gizli gizli gülme dersleri almış!.

* ÖDP, Susurluk kamyoncusuna plaket verdi!.

* Bayrampaşa Cezaevi, çevresindeki tüm arazi ile birlikte 6 trilyon liraya satılıyormuş!.

* Albert Einstein: "Cahillerin iktidarı aşılamaz, bu iktidar bütün zamanlara hakim olacaktır" demiş!

* "Bir açlık grevinden diğerine giriyorlar, acı çekiyorlar ancak ben bir anayım, onlara aklım ermese de çocuklarım gibi düşünüyorum." (Aydın Cezaevi önünde bir anne)

* Sigara içenler enfaktüs sonrası daha çabuk iyileşiyormuş!.

* Marcel Proust öleli 74 yıl olmuş!.

* Her yıl bin çocuktan 106'sı kızamık ve boğmacadan hayatını kaybediyormuş!. İshal ve sarılık Güneydoğu'da patlamış!.

* Türkiye'de 500 bin uyuşturucu bağımlısı varmış!.

* Fuji Film World Music Days Volume 2, 22-23 Kasım 1996, Staras Stüdyoları 21.00'de!.

* Film: Tabutta Rövaşata, Mum Kokulu Kadınlar, Günbatımından Şafağa, Carla'nın Şarkısı, Aşkın Gücü, Kuş Kafesi..

* ÖDP Eminönü Toplantıları, Perşembe 18.30-21.00 arası; Geleceğin Türkiyesi, Katılanlar: Aydın Engin, Bülent Forta, Ertuğrul Kürkçü, Hatice Kurtuluş, Basın Müzesi'nde!.

* Bilar "96 Güz Dönemi Seminerleri" devam ediyor!.

* Şenol Yorozlu Resim Sergisi, Reform Sanat Galerisi'nde!.

●●KİTAP●●KİTAP●●

* Mor Salkımlı Ev / HALİDE EDİB ADIVAR / Özgür Yayınları / 301 sayfa..

* Solda Arayışlar / AYDIN ENGİN / Güncel Yayıncılık / 136 sayfa..

* Mahpus Yılmaz Güney / HASAN KIYAFET / Doruk Yayımcılık / 202 sayfa..

* Baykuşun Adımı Söylediğini Duydum / MARGARET CRAVEN / Çev.: Dilek Y. Erdem / Sel Yayıncılık / 123 sayfa..

* Gözyaşlarımı Size Bırakıyorum / VEYSEL DİKMEN / Cem Yayınevi / 224 sayfa..

* Azalırken / YELDA / Belge Yayınevi / 150 sayfa..

* Hayat Berbat / LÉO MALET / Çev: Haldun Bayrı / Metis Yayınları / 140 sayfa..

* Ay İçin Küçük Şeyler / TURGAY KANTÜRK / Desenler: Şenol Yorozlu / Sel Yayıncılık / Üjj-Bejj Jayfaymış..

ne yoooook

Akşamsefası

...Musa Kart

Üniversiteli Öğrencilere Meydan Dayağı...

ToDikAnka kOliTop

Küçük İSKENDER

Bir gün memleketin birinde adamın biri çıkıp diyecek ki: Herkes içinde taşımayı görev saydığı aradenizleri, okyanuslara götürme özgürlüğüne sahiptir ve kesinlikle coplanmayacaktır!

Bir gün memleketin birinde adamın biri çıkıp diyecek ki: Herkes özel ve özerktir! Örtülü ödenekten kişilik tırtıklanamaz! IQ'su düşük yapmış canlı türleri politikacı, polis ve sanatçı olamaz. Doğa kanunlarına göre bu suçtur. Suçun isabet ettiği toprak parçaları, parçalı bulutlu ve mutsuzdur.

Bir gün memleketin birinde adamın biri çıkıp diyecek ki: Faşizmin at koşturduğu platformlarda altılı ganyan kuponları yakılmalı, imha edilmelidir. İktidar-muhalefet atışmalarında ikili bahis oynamak, akıllı çocukların başvurmaması gereken bir atletizm dalıdır. Bu dala kuş yuva yapmaz, bu dalda yaprak yeşermez, bu daldan kopartılan meyva zehirlidir.

Bir gün memleketin birinde adamın biri çıkıp diyecek ki: Fizikte direnç birimi ohm ise de sosyal mücadelede direnç birimi oha! dır. Yaşanılanlar karşısında oha! demek, düşünüldüğü kadar değil, yaşanıldığı kadar zordur. Joging yapan burjuva temsilcileri ile Coping yapan laylaylom'lar arasında 68 ruhu paris paris haykırır ki: Öğrenci, şehrin prensidir! Prens olmak, prens kalmak, küçük prens duyarlılığını yitirmemek makbuldür. Çokoprenslerin topu ve copu, dişlere, düşlere zararlıdır.

Bir gün memleketin birinde adamın biri çıkıp diyecek ki: Hadi meydanlarda AŞK ile iştigal etmediniz, peki! Ya o .mına koduğumun hanelerinizde hiç mi televizyon yoktu, hiç mi gazete okumadınız?! Şuursuzluk şurubunu lıkır lıkır içerken, tepkisizlik lokmalarını löpürtürken, sadece ve sadece matrakukanızı mı kaşıdınız?! Hiç mi kıllanmadınız?! O halde BU, size müstehaktır. Başkaldırı, yalnızca buluğ çağı belirtisi değildir. Kafanız, beyniniz sulandığı için, çoktan su almaya başlamış. Yakında batarsınız. Pek yakında 'inşallah' batarsınız. Kendi başına batmayana batırırlar!!

Bir gün memleketin birinde adamın biri çıkap diyecek ki: Ey insan! Sen de kopart her tehlikeye, kovulma riskine rağmen kendi cennetindeki elmayı! Tanrı elinden almadan ye onu! Tak koluna yoldaşını havva misali, fırla sokaklara! Ne dinin var senin, ne tasman! Senin söylediğin şarkılara tarih klip çekecek!

Bir gün memleketin birinde adamın biri çıkıp diyecek ki: Bırakınız ısırsın itler! Bırakın savursun osuruk kokuları sizlerin pırıltılı yaşamlarınızı! Bırakın öldürsünler, assınlar, hapishanelere kapatsınlar! Aldansınlar! Çünkü ısırılamaz sizdeki gökyüzü, çünkü savuramaz osuruk kokuları size sinmiş şiir tadını; çünkü ölüm de, işkence de, baskı da onların dünyalarının ürünleri. Bizim dünyamızla ilgisi yok ki dediklerinin, uyguladıklarının. Kapın haşare ilacını, açın pencerenizi sıkın sıkın sıkın!.

Herşey yolunda...

KUTLU ESENDEMİR

PROTEST'O

Dergiye doğru ilerlerken, İmam Adnan sokakta, Kaktüs Bar'ın yanındaki apartman boşluğunda yaşayan Antepli Mehmet, "Heytt abi!" diye seslendi. Yanına gidip "n'aber" dedim.

Aylardır üzerindeki kirli, eski püsküy, o sokak insanlarının bildik kıyafetini kanıksamıştım ama hala yanık ellerine gözüm takılıyordu... Üşüdüğü bir gün, tenekenin içine tiner döküp yakarken tutuşmuş elleri. İşte o ellerini kaldırıp, selamını verdi, "Sağol abi" dedi, "yolunda yolunda..."

Acele ettiğimi görünce, hemen konuya girdi. Kışlık giysiye ihtiyacı varmış. "Tamam" dedim Mehmet'e... Kısa bir uyarıda bulundu. Getireceğim giyecekler, siyah olursa iyi olurmuş: "Biliyon, burda yaşıyoz. Siyah olursa, kir gözükmüyo..."

Uzaklaşırken, Mehmet'in içinde bulunduğu durumu, "yolunda" diye açıklaması, "La Haine- Nefret" filminin girişini çağrıştırdı:

Buraya kadar herşey yolunda... Buraya kadar herşey yolunda...

Yaşadığımız herşey; bize izlettirilen bir başka hayat, birbaşka Yeşilçam filmiydi belki de. Kimbilir? İstanbul Beyazıt'ta, Ankara Kızılay'da, öldürülesiye dövülen üniversiteliler; çocuklarımız, kardeşlerimiz, arkadaşlarımız değil de, dövenler de, dövülenler de, reating avcılarının oyuncularıydı sanki.

Herşey yolundaydı... Yoksa kolay kolay iner miydi o jop darbeleri, büyük bir acımasızlıkla? Hangi bilincin, hangi öfkenin, hangi sevgisizliğin, yüreksizliğin, egemenliğin böylesi bir gaddarlığı olabilirdi? Finali, büyük bir heyecan ve merakla beklenen bir gerilim filmini izler gibi mi izlenirdi, denetimi güç bela aşmış ya da konjoktüre uygun ana haber bültenleri? Üniversiteliye dayak haberini verdikten sonra, Amerikan sinemasıyla Türk sinemasını karşılaştıran habere kolay geçilir miydi, küçük bir gülümseme efektiyle?

Geçin, üniversitelilere dayak görüntülerini... Birbirleriyle savaşan tinerci çocukların, elleri bayraklı kişilere evleri yakılan travestilerin, dışkı yedirilen Yeşilyurt köylülerinin, 1 Mayıs 1989'da öldürülen Mehmet Akif Dalcı'nın, Gazi mahallesinin, Hasene Türkoğlu'nun, 10 kişilik namus cinayetinin, Baba Ocak'ın, çetelerin, perdesi açıkken sevişiyor diye, meslektaşları tarafından teşhir edilen kadın trafik polisinin görüntüleri karşısında da herşey yolunda değil miydi?

Yolunda olmasaydı, bu ülkenin insan hakları savunucusu sinemacılarının duyarlılıkları, mum kokusu sinmiş kadınlarda mı gizlenirdi? Işıklar sönmesin mi olurdu?

Herşey yolunda olmasaydi, insan hakları savunucusu bir şairin, yazarın kaleminden, pırıl pırıl bir zeka beklenirken, buram buram fışkıran bir içsellikle mi karşılaşırdınız? Kendi bunalımını, kendine tapındığı bir ideoloji yapmasını mı beklerdiniz?

Herşey yolunda olmasaydı, 73 yıldır iktidarda olan cumhuryazarların, iktidarda olduklarını görmezden gelip, tüm olup bitenlerin sorumluluğunu sistemdışı muhaliflere yüklemelerine mi şaşardınız? Herşey yolunda olmasaydı, bu sistemin babasını, kendisine şahit yapıp, sol söylemlerin arkasına gizlenerek, elaltından siyasal dine yaranmaya çalışan yazarlar mı görürdünüz?

Herşey yolunda olmasaydı, siyasi hayatı boyunca, tek işlevi rapor açıklama haline gelen parti liderlerinin, iddia makamlığındaki kurumsallaşmasını es mi geçerdiniz?

Herşey yolunda olmasaydı, hayatını, hayata vermiş Can Yücel'in sanatını, "kloşar muhabbetti" ifadesiyle hakaret düzeyine vardıran bir 'radıka' yazara karşı, çalışma arkadaşlarından bazılarının suskun kalışına mı, yoksa binbir sinsi düzenbazlıkla sesinizi engellemeye çalışmalarına mı tanık olurdunuz?

" Herşey yolunda... Herşey yolunda..."

Antepli Mehmet ne demişti: Sokaktaki hayatın kıyafetindeki renk, "Siyah olursa, kir göstermiyo"...

Yazının sonu geldi. Bazen siyah elbise bile, kiri gösterebiliyor... Hain'in finalindeki son cümle:

"Bu toplum da, 50. kattan aşağı düşen bir toplum."

Akşamsefası

Yozgat'lı Öğrenci Var Mı Ulan?

Hacer Yıldırım

YÖK'ün kuruluş yıldönümünü protesto etmek isteyen öğrenciler, gözaltına alındıktan bir buçuk gün sonra serbest bırakıldılar.

Gözaltına alınırken ve alındıktan sonra neler mi oldu? Polisler onlara 'iyi öğrenci olmanın kurallarını' kendi dilleriyle anlattılar. Yıldız Teknik Üniversitesi öğrencisi A. K., Mimar Sinan Üniversitesi'nden E.B., İstanbul Üniversitesi'nden C.S. Beyazıt Meydanı'ndaki 6 Kasım eyleminden sonra gözaltına alındılar. Hepsi de çeşitli yerlerinden yaralandılar. Serbest bırakıldıktan sonra polis otobüsünde ve Terörle Mücadele Şubesi'nde polislerin kendilerine nasıl davrandığını anlattılar:

Nasihatçı polis: "Sizin anneniz babanız, sizi üniversiteye okumak için gönderiyor. Siz neler yapıyorsunuz!"

Öğrencisever polis: "İyi ki siz varsınız. Siz olmasanız biz ne yapacağız, nasıl para kazanacağız? İyi ki sezonu açtınız. Sekiz ay birlikteyiz."

Vatansever polis: "Ülkeyi siz mi kurtaracaksınız, size mi kaldı ulan?.."

Koğuşlara giren sarhoş polis: " Kalkın ulan adi o...pu çocukları."

Suçlu arayan polis: "Kim ulan polise vuran? Kim, çıksın ortaya! Sen, sen , bir de sen, gel ulan!"

Dövdüğüne pişman polis: "Kafa travması varmış sende. Gel, röntgenini çektireceğim. Öleceksin diye korktum valla!.."

Koruyucu polis: "Ne biçim vuruyorsun kıza! Öldüreceksin, bırak kızı.."

Özel ilgi alanlı polis: "Seninle özel olarak ilgileneceğim. Sana tecavüz edeceğim. Hah ha ha..."

Yozgatlı polis: "Yozgatlı yoktur, bunların arasında. Ne, sen Yozgatlı mısın? Yozgat'tan ülkücü çıkar ulan, komünist çıkmaz. Gel ulan buraya, al ulan!"

Karadenizli polis: " Ulan Karadenuz'dan PKK'lu çıkar mı haa o... çocuğu?"

Malatya düşmanı polis: " Malatyalı var mı ulan burada? İnin ulan aşağıya..." (pat-küt-pat)

İsim takıntılı polis: "Demek adın Muhsin. Adının ne anlama geldiğini biliyor musun?.. Muhsin demek, Allah'a ibadet anlamına geliyor"

Hazırcevap öğrenci: "Hayır.. Muhsin demek, güzellik demektir.

İsim takıntılı polis: "Öyle mi.. Al sana güzellik!" (küt-pat-kütt)

Öğrencilerin talepleri ise şunlar: Özerk, demokratik üniversite; parasız eğitim; parasız sağlık; savaşa değil, eğitime bütçe; YÖK kaldırılsın.

Bir de, gözaltında alındıktan sonra 'doğum yeri neresi olursa olsun' **eşit dayak."**

Hıristiyanlığa Yazılı Baskı

Kenan Evren, Cumhurbaşkanı iken yaptığı bir konuşmasında "İncil'de idam cezası var" dedi. Zaman gazetesinin köşe yazarı Hekimoğlu İsmail **"İncil fuhuşu yasaklamıyor"**; Kara Kuvvetleri Komutanlığı yayımladığı bir kitapta **"Hz. İsa'dan sonraki ilk zamanlarda birbirine benzemeyen yüzlerce İncil vardı. Bu nedenle Hıristiyanlar arasında uzun yıllar din savaşları olmuştur"**; Zaman gazetesi yazarı Fehmi Koru da -Taha Kıvanç adıyla- bir yazısında **"Diyarbakır'da bir polis bana lütfen şunu da yazın da bütün Türkiye üzerinde düşünsün; PKK bunca yıldır eylem koyuyor. Neden hep müslümanlara karşı bu eylemler? Neden mesala Ermeniler, Süryaniler ve Museviler gibi azınlıkları veya yabancıları hiç hedef almıyorlar?"** dediğini yazıyor.

İsa Karataş "Gerçekleri Saptıranlar" adlı kitabında Hıristiyanlıkla ilgili bu ve buna benzer birçok iddiaya yanıt veriyor. Karataş, bu kitabın çalışmasına on yıl önce başladığını, Hıristiyanlıkla ilgili çıkan birçok yazılara yanıt verdiğini söylüyor. Süryani bir yazar olan Karataş'ın kitabında Kenan Evren'den, Adnan Hoca'ya kadar verilen yanıtlar var.

Karataş **"İncil ve Hıristiyanlar hakkında oldukça yanlış bilgiler yazıldı bugüne kadar. İşte, İncil'in değiştirildiği iddiası. Hıristiyanların üç Allah'a inandıkları gibi. Buna benzer çok saçma iddialar da yer aldı. Bu iddialara sık sık cevaplar yazdım. Özellikle İslâmi basın bu yanıtları hiç yayınlamadı. Durum böyle olunca bunları bir kitapta toplamanın gerekli olduğunu düşündüm"** diyor. Karataş, Müslümanlaktan Hıristiyanlığa geçenlerin çok baskı gördüğünü, dayak

yediklerini ya da aileleri tarafından evlatlıktan men edildiklerini söylüyor. Ayrıca bazı gazetelerde, kiliselerin Hıristiyanlık propagandası yaptığını belirtip hedef gösterdiklerini belirterek **"Bu yayınlardan sonra polis kiliselere baskın düzenliyor. Oysa İslâmcı propaganda yapmak suç değilse Hıristiyanlık propagandası yapmak ta suç olmamalı"** diyor. Süryani yazar Karataş, 20-30 yıl öncesine kadar Türkiye'de 50 bin Süryani'nin yaşadığını şimdi ise yaklaşık 15 bin Süryani'nin kaldığını belirtiyor. Bunun nedenini ise şöyle açıklıyor:

"Süryaniler'in yerleşim yeri Güneydoğu. Daha sonra buralardan göç başladı. Önce İstanbul'a daha sonra da yurtdışına göç etmek zorunda kaldılar. Devlet tarafından boşaltılan, yakılan Süryani köyleri oldu. Ya da Süryaniler korkudan köylerini bırakıp terk etmek zorunda kaldılar."

Aynı zamanda Protestan Kiliseleri Basın Danışmanı olan İsa Karataş yakında bir dergi çıkaracaklarını, bu dergide yine azınlık dinlerine ilişkin yalnış bilgileri yanıtlandıracaklarını belirtiyor. Özellikle İslâmi basında hemen hemen her gün bu iddiaların yer aldığını söyleyen Karataş **"Bunun için bir dergi çıkar"** diyor.

AĞAR'I AĞARTMAYACAK İNFAZ DOSYASI

Eski Adalet Bakanı Mehmet Ağar, ilk görevini Cumhurbaşkanlığı Koruma Müdürlüğü'nde komiser muavini olarak yaptı. Kısa dönemli ilçelerde kaymakamlık yaptıktan sonra 1979'da İstanbul'da Siyasi Şube Müdür Yardımcılığı ve İstanbul Emniyet Müdürlüğü'nde 2. Şube Müdürü olarak çalıştı.12 Eylül sonrasının ünlü 80'li yıllarında önemli sorumluluklar yüklendi. İnsan Hakları Derneği 'Mehmet Ağar Raporu'na göre 1980'li yıllardan 1996 yılına kadar Ağar neler yaptı:

20 Kasım 1980'de gözaltına alınan Hayrettin Eren kaybedildi. 1981'de İstanbul'da yargısız infazlar çoğaldı. Değişik semtlerde Abdullah Gözalan, Mehmet Selim Yücel, Mustafa Işık, Selçuk Küçükçiftçi, Tahsin Elvan öldürüldü. 1986'da işkencede Ali Kalkan yaşamını yitirdi. 1987'de ve 1988'de Ali Demiralp, Salih Kul, Öztürk Acar öldürüldü. 1988'de Ankara Emniyet Müdürü olan Ağar, bu dönemde gözaltına alınıp işkence gören ve iki buçuk aylık bebeğini düşüren Nevruz Türkdoğan'ın yaptığı suç duyurusuna ilişkin "O kadın çocuğunu soğuktan ya da açlıktan düşürmüştür, polislerimiz bu konularda tecrübelidir" dedi.

Bu dönemde Ankara DAL (Derinlemesine Araştırma Laboratuvarı) işkencelerle ünlendi.

Mehmet Ağar, 1991'de ünlü açıklamasını yaptı:

"Belden aşağıya ateş etmek yasak!"

Bu açıklamanın ardından Hasanpaşa'da ev baskınında Hatice Dilek Aslan ve İsmail Aslan öldürüldü.

1991'de Hüseyin Toraman, Yusuf Erişti gözaltına alındıktan sonra kaybedildi. Esma Polat, Hekime Esmeray gözaltında işkence ve tecavüz uygulamalarıyla karşılaştılar.

12 Temmuz 1991'de ev baskınlarında Niyazi Aydın, Zeynep Eda Berk, Yücel Şimşek, Bilal Karakaya, İbrahim Erdoğan, Nazmi Türkan, Ömer Coşkunırmak, Hasan Eliuygun, Cavit Özkaya İbrahim İlçi infaz edildi. Mehmet Ağar infazdan sonra "Hepinizi tebrik ediyorum, gözlerinizden öpüyorum" dedi.

1991'de Alaattin Kürekçi, Murtaza Kaya, Perihan Demirer, A.Haydar Alpdoğan, Ahmet Kalamar, Rıfat Basut, Seher Şahin, Mustafa Akdaş,Hasan Erdem,Remzi Kafadenk, Hüseyin Fidanoğlu, 1992 Ocak ayında Mahmutbey'de Cengiz Gözenek, Servet Şahin, Mustafa Ateş infaz edildi.

1993'de DYP-SHP ortaklığı sonucunda Ağar, Emniyet Genel Müdürlüğü'ne getirildi. Polis kadrolarına MHP'lileri yerleştirdi. Emniyet Genel Müdürlüğü dönemlerinde 4 Eylül 1993'te Mehmet Sincar ve Metin Özdemir öldürüldü. 1993'te Yaşar Yılmaz ve Tayyar Turhan Sayar, Erol Yalçın, Selma Doğan, Mart 1994'de Maksut Polat, Hüseyin Arslan Güner Şar, Özlem Kılıç, Güler Ceylan, İbiş Demir, Leyla Orhan, Asım Aydemir, Ahmet Öztürk, Zeynep Gültekin ve Avukat Faik Candan öldürüldü.

Hakkında yapılan sayısız suç duyurusuna rağmen, Ağar, 1996'da Adalet Bakanlığı'na getirildi. Geçtiğimiz hafta bir araba kazası onun mafya-devlet-ülkücü bağlantısını ortaya çıkardı. Ve Ağar "evlat sevgisinden" istifa ettiğini söyledi. Ağar hakkındaki suç duyuruları hakkında ise henüz mahkeme sürecine geçilmedi.

Akşamsefası

bırakın, düşünce "suç" olarak kalsın!

Ben de bir 'düşünce suçlusu,yum! DGM'de davam sürüyor. ama, düşüncenin ya da düşünceyi ifade etmenin 'suç' olarak kalmasını istiyorum!

yoksa suçluyla-suçsuzu kimse ayırt edemeyecek.. 'suçsuzlar'ın katil, 'suçsuzlar'ın pisliğin başını tutan bakanlar, milletvekilleri olduğu, yine aynı 'suçsuzlar'ın her seçimde kanırta kanırta ezdiği, yokettiği, kulağının arkasına bile sarktığı seçmenlerin oylarının yüzde çoğunu götürebildiği bir ülkede, bırakın düşünce 'suç' olsun! Türkeşler demokrasiyi, Demirel laikliği, Şevket Kazan adaleti temsil etsin! 'suçsuz' medyamız da öyle düşünür gibi yapmasın! Yaşar Kemal, Işık Yurtçu, İsmail Beşikçi, bu ve adını yazamayacağım benzeri binlerce aydınımız, bırakın 'suçlu' olsun... Mümkünse, ilk fırsatta siz de 'düşünce suçu' işleyin! Yoksa bu 'suçsuzlar' bizim kafamıza daha çok 'suç' arlar...

SOSYOLOK ECEVİT

Biz Toplum Olarak, "*Esnaflık Ölmüş Be!*" Haykırışına Kulak Verecek Miyiz?

Şair ne güzel söylemiş, "yüreklerin kulakları sağır" diye... Ne "Esnaflık ölmüş be!" haykırışını duyabilecek haldeyiz; ne başka bir sesi, başka bir isyanı. Öylesine sağırlaşmış yüreklerimizin kulakları. Ne acı...

Merak etmeyiniz, lafı dağıtacak değilim. Fakat kulaklardan söz etmişken, Sana paketlerinden kestiği sekiz adet kulakçığı Şişli'deki bir posta kutusuna göndererek yemek kitabı edinen bir yakınım geldi aklıma. Kendisi sohbeti seven, sosyal bir hanımdır. Bu kitaptaki tarifleri uygulamak istemiş, sağolsun birkaç arkadaşı da yemeğe çağırmış. Bakınız o akşam sekiz misafirdik ve beşimiz "Yemeği sen mi yaptın? Eee, ambulans çağırdın mı? Aman zehirlenmeyelim de, ha ha haa!" esprisini yapmakta beis görmedi. Niçin böyleyiz, niçin bizlere sofra kuranları ambulans esprileriyle yıpratmakta böylesine ısrarcıyız, bilemiyorum. Oysa önümüzde akir bir eleştiri alanı var. Ne bileyim, eşsiz bir hizmet görecekmiş gibi salata yapma işini üzerine alan ve iki yaprak salatayı kırk dakikada doğrayan dostlarımızı eleştirebiliriz mesela. Çağın sürat anlayışı böylesini gerektiriyor çünkü. Fakat bu mevzudaki eleştirel tavrımı paylaşan bir dostum olmadı, olamadı bugüne dek. Acıdır...

Neyse, gelelim asıl meseleye. Bakınız, bu ülke yıllardır "Esnaflık ölmüş be!" diye inleyip duruyor. Esnaf da diğer vatandaşlar da sık sık bu meseleyi dile getiriyor. Üstelik, esnaflığın akıbeti dendi mi, herkes hemfikir. "Esnaflık ölmüş be!" haykırışına, "Yok öyle bir şey!" cevabının verildiği görülmüş değil. "Esnaflık ölmüş be!" diyene "Öylee, öylee" şeklinde karşılık veriyoruz. Söyleyen biziz, onaylayan biziz fakat dinlemeyen de yine biziz. Ne tuhaf...

Halbuki esnaflık gerçekten de ölüyor. Bakınız, iki paket sigara alıyorsunuz. Esnafımız uzatıyor parmağını mini hesap makinesine, 100 bin artı 10 bin, eşittir 200 bin... Sonra ne görüyoruz? Koca çarşı boyunca, her dükkanın kapısında bir karambol... Dükkan kapılarından kahkahalar atarak fırlayan adamlar... Zannedersiniz ki büyük bir zafer kazanmışlar. Halbuki yaptıkları, inanınız ki utanarak ifade ediyorum, esnafımıza parmak atmak. Bir bakkala ya da bir kuruyemişçiye elle tacizde bulunmanın bu kadar gurur duyulacak, bu kadar eğlenilecek, nefes nefese kaçmaya değecek ne tarafı var, anlayana aşkolsun. Bakkalda çirkinliğini yapıyor, gidip kasapta anlatıyor. Manavda çirkinliğini yapıyor, gidip kuru temizlemecide anlatıyor. O esnada pek eğlenen esnafımız, beş dakika sonra aynı olayın kendi başına da geleceğini düşünmüyor, düşünemiyor. Bunun adı da muhabbet oluyor... Evet, biz toplum olarak, yine afedersiniz, bakkala parmak atmayı yüceltiyoruz, sonra da "Esnaflık ölmüş be!" diye şikayet ediyoruz. Bakınız, paranın kuruş kuruş sayıldığı devirlerde, esnafımız, kilosu 72 kuruş, 67 kuruş olan malların hesabını, dijital hesap makinesi nedir, kağıt kalem kullanmadan yapardı fakat birtakım densizlerin çirkin el şakalarına da muhatap olmazdı. Hele bizim çarşıdaki Aile Bakkaliyesi'nin sahibi Abdullah Ağabey vardı ki, neyse... Hey gidi günler...

Esasen, bu esnaflık mevzuu hayli enteresan bir mevzu. Belki kendimle de çelişkiye düşeceğim ama fikirlerimi açıkça ifade etmek durumundayım. Bakınız, bizim gençliğimizim meşhur karikatüristleri vardı, meşhur mizah mecmuaları vardı. Mesela ben Akbaba mecmuasının abonesiydim, hiçbir sayısını kaçırmazdım. O devirlerde, mizah mecmualarının ve karikatüristlerin en sevdikleri mevzu fakir memur-açgözlü esnaf çelişkisiydi. Esnaf hep kazık atar, afedersiniz hileli mal sokar, aybaşında memurun yolunu keser... Pis pis gülen, kaytan bıyıklı bir tiptir... Biz bu karikatürlerle büyüdük, bizden sonraki kuşaklar da öyle. Hatta bu gelenek Gırgır mecmuasının ilk yıllarında bile devam etti. Uzatmayayım, araya bir boşluk girdi ve bilahare ne görsek beğenirsiniz? O eskinin açgözlü, hilekâr esnafı yine mizah mecmualarında, nostalji yazılarında, hikâyelerde iyi kalpli bakkal amcaya, tokgözlü manava, gönül kasabına dönüşmemiş mi? Eskiden mi kendimizi aldatıyorduk, şimdi mi kendimizi aldatıyoruz, bilemiyorum. Yalnız, bu mevzuyu pek sık işleyen ve hasbelkader komşum da olan Güneri Bey'i ayrı bir yerde tutmak isterim. Pek konuşkan bir genç ve başarısız esnaf bulma, başarısız esnafla samimiyet kurma konusunda eşsiz bir maharete sahip. Başarısız esnaf, batmak üzere olan dükkan bir pasajın dibine saklanmış da olsa, bir ara sokağa ya da tepelere gizlenmiş de olsa, bulup çıkarıyor. Fevkalade enteresan bir hadisedir...

Neyse, biz fıkramıza geçelim de, esnaflığın esnaflık olduğu devirlere şöyle bir uzanalım.

Küçkü Ercan heyecanla bakkala dalmış:

-Bakkal Amca, iki paket çikolata istiyorum.

-Ne yapacaksın iki paket çikolatayı?

-Birini yiyeceğim, birini size ikram edeceğim. O zaman, parayı ödemediğim için kızmazsınız belki...

Esasen, küçük Ercan'ın düşüncesi de hayli ince, hayli zarif. Esnaflığın esnaflık olduğu devirde, Ercan'lık bile bir başkaymış, anlaşılan...

GECEDESTE

(Çıkmamış Bir Kitaptan Numarasız Sayfalar)

FERHAN ŞENSOY

haziranda uçuşa
temmuzda ötüşe geçer
izmir'in cerbezer ağustos böceği
inişe geçer ağustosta ismi ile çelişir
izmir'e özgü bir şey
çok güneşten manyamış at boku ıtırı
izmir'de ferhangi temmuz
tiyatrodan başka
her işe uygun çamlık senar bahçesi
müzeyyen senar'ın kulakları çınlarken
kürt beşir'in ruhu bıyık altından gülsün
armağan da kimbilir nerelerde
ne rakılar içiyordur
imbata inat
cihat atay'ı aramak istiyorum
ne konuşacağız onu tam bilemiyorum
cahit bey'i arayamıyorum
nilgün beni aramış
ben arayıp ne diyicem
hilton'un otuzuncu katından
kuş bir şair bakışı
izmir'i dikizliyorum
gözlerim beyaz şarap ak şarap
hiç de dostoyevski gibi değil
ayıp olmasın diye
başladım ben kumara
yaşım kırkı geçmişken
ferhangi turnelerdir dolaşırım ülkemi
çünkü kavuk var başımda baş yakar
niğde'ye gitmesem
münir usta küs bakar
ayılar tok tiyatrocular
aç oynuyor oyunu
akşam yemeği
geceyarısından sonra söz konusu
lokantalar kapanmış
kumarhaneler açık
böyle başlar fakirde
kuş üzümlü
kumarhane sofrası alışkanlığı
yiyip içip
hiç kumar oynamadan çıkmaya
terbiyem izin vermez
verin şurdan yüz dolarlık fiş
black jack ferhan derler bana
dostoyevski'nin eniştesiyim
ve fakat ne denli pahalı
bu akşam yemeği.

Akşamsefası

DEGÜSTASYON

Sunay Akın

Baron, ölmeden önce bir gazeteye gönderdiği mektupta birine sihirbazlık dersleri verdiğini ama parasını alamadığını yazmıştı. Sihirbazın katilinin kafa kesme numarasını öğrenemeyen müşterisinin kurbanı olduğu sanılsa da, katil bulunamamıştır.

Orhan Veli'nin "Cânân ki Degüstasyon'a gelmez / Balıkpazarı'na hiç gelmez" dizelerinde adı geçen lokanta Çiçek Pasajı'nın İstiklal Caddesi'ne açılan kapısının yanında bulunurdu. Bir İtalyan Lokantası olan Degüstasyon, 1930'da Çiçek Pasajı'nın içine bakan bölümüne güzel havalarda masalar koyarak tarihi yapının günümüzdeki kimliğini kazanmasına öncülük eder. Şiiri sokağa Orhan Veli çıkarmıştır. İşte içki masalarını da, sokağa taşıyan, şairin "Cânân" adlı şiirinde adı geçen Degüstasyon Lokantası olmuştur.

Provadan çıkan İsmet Ay'ın yolu bir gün Çiçek Pasajı'na düşer. Masa olarak kullanılan bir fıçının etrafında arkadaşlarıyla birlikte içkisini yudumlayan Salih Tozan, sanatçıyı görünce seslenir: "Oğlum, gel otur..." İsmet Ay, kendisi için doldurulan kadehleri birbiri ardına yuvarlarken postacı sorar: "Salih Tozan sizsiniz değil mi?.." Postacının uzattığı mektubu alan Salih Tozan zarfın üzerindeki adresi okuyunca basar kahkahayı: "Balıkpazarı-Pasaj, 7 Numaralı Fıçı, Salih Tozan"

Geç kaldığım bir buluşmaya hızlı adımlarla yürürken Joseph Pinetti gelir aklıma. 17. yüzyılda yaşamış olan ünlü sihirbaz Rus Çarına yapacağı gösteriye saat yedide başlaması gerekirken bir saat gecikir. Salondaki izleyiciler Pinetti numaralarını sergilemeye başladığında yediyi gösteren saatlerine şaşarak bakarlar! Bir söylenceye göre bu olay Rusya'da değil, İstanbul'da olmuştur. Ülkemize gelen ilk sihirbazın III Mustafa'ya oyunlar gösteren Amerikalı Jacop Philadelphia olduğunu söyledikten sonra bir bilmeceyi anımsayalım:

Tren geldi İs dedi
Demir düştü Tan dedi
Kız iğneyi kaybetti
Annesi ona Bul dedi

Yanıtı biliyoruz: İstanbul... 1885 yılında İstanbul'a gelen üç sihirbaz, Thorn, Homes ve Mlle Fey izleyicilerin sakladığı bir toplu iğneyi gözleri bağlı olarak bulurlar. Dört yıl sonra da, Taksim bahçesindeki izleyiciler sakladıkları toplu iğneyi kısa bir sürede ortaya çıkaran Profesör Robert'i hayranlıkla alkışlar. Torinolu Bartolommeo Bosco adındaki bir sihirbaz Beyoğlu'nda yapmış olduğu tiyatroyu 9 Ağustos 1940'da gösterilere açar. Ancak, tiyatroyu iki yıl sonra toprak sahibi olan Mişel Naum Duhani işletir. Opera, Bale ve Tiyatro oyunlarının sahnelendiği binada sihirbazlar da hünerlerini sergilemişlerdir. Naum Tiyatrosu'nda gösteriler yapmak için 1850 yılının Mayıs ayında İstanbul'a gelen sihirbaz F.Baron kaybolur ortalıktan!.. Polis, yapmış olduğu aramalardan bir sonuç alamazken ondört gün sonra sihirbaz bulunur. Hem de, odasında. Zavallı adamcağızın kafası koparılmış, bedeni ise kapıya çakılmıştır!

F.Baron, ölmeden önce bir gazeteye gönderdiği mektupta birine sihirbazlık dersleri verdiğini ama parasını alamadığını yazmıştı. Sihirbazın katilinin kafa kesme numarasını öğrenemeyen müşterisinin kurbanı olduğu sanılsa da, katil bulunamamıştır.

Naum tiyatrosunda son gösteriyi yapan sihirbaz asıl adı Samuel Thiersfield olan St.Roman'dır. Marifetleri dilden dile anlatılan sihirbaz şehzadelerin sünnet düğünü için saraya çağrılır ama gidemez. Çünkü eşyaları 1870'de çıkan büyük Beyoğlu yangını sırasında binayla birlikte yanmıştır. Naum Tiyatrosu'nun, içinde St.Roman'ın yanan eşyalarının küllerinin de bulunduğu enkazı temizlenerek yerine altı yıl sonra "Cite de Pera" adlı yapı yükselir.

Sihirbazların kaybolan eşyaları bularak izleyicileri şaşkınlığa düşürdükleri Naum Tiyatrosu'nun yerini alan Cite de Pera'nın ya da, İstanbulluların dilindeki adıyla Çiçek Pasajı'nın karşısındaki duvarın dibine her Cumartesi günü oturan annelerin tek dileği ise kaybolan çocuklarının bulunmasıdır!

Akşamsefası

ARTİZLER KAHVESİ (28)

Mesut Kara

HÜSEYİN KUZU

60 dönemini konuşurken biz Lütfi Akad'ın, Metin Erksan'ın, Halit Refiğ'in filmlerinden söz ediyoruz ve öyle varsayıyoruz Türk sinemasını.

Hüseyin Kuzu önemli filmlere imza atmış bir senaryo yazarı. Tekstilci olmayacağını bile bile Güzel Sanatlar Akademisi, Uygulamalı Endüstri Sanatları Yüksek Okulu Tekstil Bölümü'nü bitirir. Aklında edebiyatçı olmak vardır fakat bir süre sonra onun yerini sinema alır. 1955 yılında Balıkesir'de doğan Hüseyin Kuzu 75-80 arasında okuduğu tekstil bölümünü bitirdikten sonra Sinema Televizyon Enstitüsü'ne gider. Fakat orayı bitiremeden, üçüncü yılında bırakmak zorunda kalır. **"Arada Yeni Gündem dergisinin tasarımı vardı. İletişim Yayınları'nın kuruluşu vardı. Okul döneminde bunlar hep. Sonra sinemaya doğru geri çekildim Cağaloğlu'ndan. Üç yıl öyle dolaştım reklam, sinema, fotoğraf işlerinde. Bu üç yıl hep senarist olma hazırlığıyla geçti, okul çevresinden arkadaşlarla. Özellikle Eyüp Halit Türkyazıcı'yla. Bu arada sinemada ne iş bulursak yaptık. Film Market dergisinde yazmaya başladım, sonra da dergiyi yönettim. Sonra dergi kapandı ben de Şerif Gören, Atıf Yılmaz ve Muammer Özer'e reji asistanlığı yaptım. 1986'da Eyüp Halit Türkyazıcı'yla,** Beyoğlu'nun Arka Yakası'nı**, 87'de de** Katırcılar'ın **senaryosunu yazdık birlikte. Sonra yollarımız ayrıldı, o devam etmedi. Ardından ben üç senaryo daha yazdım,** Sen de Yüreğinde Sevgiye Yer Aç **(1987),** On Kadın **(1988) ve** Polizei **(1988)"**

1989 yılında senaristlik döneminin bittiğini düşünür Hüseyin Kuzu. Sıkılmıştır, yapacak bir şey yoktur. Amerika'ya gider. Dil öğrendikten sonra kütüphaneye kapanıp araştırmalar yapar. **"İşimi bitirip döndüm. O günden bu yana üç yıl geçti, hâlâ yazmak durumunda olduğum iki kitabı yazamadım. Demokrasi gazetesinde ya da Antrakt'ta onları daha hafif düzeyde yazıyorum. Arada bir yazı grubu kurmak ve çalışmak istedim ama bu tutmadı, gerek sinema için gerek televizyon için. Sinema zaten krizdeydi, verdiğimiz onca emek boşa çıktı. Bizim yazdığımız şeylere para bulamadılar. Televizyonun etiğini bir türlü benimseyemedik. O yüzden bir dizi hariç ordan da geçemedik."**

On Yönetmen İki Film'de Ay Hikayeleri'nin senaryosunu, Erden Kral'la birlikte yazar. 1995 yılının başından bu yana sinema dergisi Antrakt'ı yönetiyordur. İşin başında istediği şeyleri yapabileceğini düşünüyordur fakat sonraları bunun zemini olmadığını görür. Çünkü ona göre, sinema tartışılmıyordur. **"Sinema tartışılmayınca ben de sinema dergisine gerek yok diyorum. Daha çok, dirsek atma ve yerini alma ortamı var. Bu tartışmayı yapabilecek bir kuşak yok. Bir önceki nesli eleştirip onu aşacak bir üretim yok. Dergiyi yönetiyorum ama çok fazla bir şey beklemiyorum. Televizyona çalışmayı düşünüyorum. Bu dizi de olabilir, haber programı da. Ama bu bir kişiyle olmaz. Biraraya gelmekle ve onların dayattığı çerçevede değil de bir adım önlerinde işler yapmakla mümkün. Bir başkasıyla buluşma noktası da hayat karşısında sürekli tökezliyor. Artık yeni proje üretmiyoruz, çünkü bilgisayar yeterince projeyle dolu. Hepsine de** 'çok güzel, ama daha hafif bir şeyler yapamaz mıyız?' **diyorlar."**

Hepimiz yıllardır izlediğimiz ağdalı melodramlara, "n'ayır, n'olamaz"lı dublajlara, tarihi filmlerde modern saatlerin, uçakların görünmesine, tahta tüfeklerle çekilen "Yeşilçam filmleri"ne tebessümle bakmış, tiye almışızdır. Tabii bunlar bütün bir Türk sineması değildi. Yine de Türk aydınının yıllarca Türk sinemasını küçümsediği, uzak durduğu söylenebilir miydi? Sinema bunu haketmiş miydi? **"Türk sineması bunu haketmedi. Türk aydını başlangıcından bu yana sinemayla ilişki kurmak istedi. Eski sinema yazarı Tuncan Okan gibi söylersek 60'lı yılların otalarında Türkiye'de iki büyük sinema akımı var. Biri Sinematek ekolü diğeri de Ulusal Sinema. O yıllarda Ulusal Sinema'cılar Sinematek'cileri hazırlıksız yakalarlar. Sinematek'çiler ürün vermezlerdi, onlar daha çok eleştirel bir akımdı. Ulusal Sinema'cılar, ATÜT'ü de arkasına alarak bırak sinemacıyı, kültür alanını, edebiyatı bombardıman edince sanki edebiyatçılar sinemaya küstürüldü. Edebiyatçılarımızla, edebiyatçılarımıza yaslanan sinemacılarımızın bağı koptu o dönemde demişti Tuncan Okan. Bir kaypak yan dışında yalnız; hem 2-3 bin satan romanının sinemaya aktarılmasını isteyen bir edebiyatçı var karşımızda, hem de Metin Erksan'ın deyimiyle, sinemayı hafife alan bir edebiyat ortamı, kültür ortamı vardı. Para kazanmak için mahlas kullanıp bu işi yapan edebiyatçılar vardı. Burda bir etik sorun var ve bu yaşandı. Toplumla buluşması anlamında entellektüel hakkını vermedi sinemanın. Burasını boş bıraktı bence."**

Hüseyin Kuzu bugün ciddi anlamda bir sinema yazınından, yazarından söz edilemeyeceğini söylüyor. Sinema eleştirisinin de eksik ve yanlı olduğunu düşünüyor. **"Örneğin Sinematek'çiler çok fazla yazı alanında kaldıkları için, yazdıklarına ya da savunduklarına paralel ürünler görmek istediler. Onun için yapılan sinemayı ya da karşı uçta gördükleri Ulusal Sinema'yı hep atladılar. Sonra satır aralarında onların hakkını teslim ettiler. Metin Erksan'ı sonradan keşfettiler. Lütfi Akad'ın yaptıklarına yine sonradan** 'yine de onun yaptıklarından iyisi yapılamadı' **dediler. 75-80 arasında Yeşilçam'a karşı Genç Türk Sineması sloganı atıldı. Biraz kır kökenli filmlerimiz için bir başlıktı bu. Ama birkaç film sonra görüldü ki, hatta Onat Kutlar** 'biz bu başlığı atmakta biraz acele ettik. Ortaya çıkan filmlere bakıyorum da, bunlar filme değil biraz kilime benzedi' **demiştir. Eleştiride bir taraf tutma ve kayırma var. Sonuna kadar bir eleştiri değil de, zaaflarını görmemezlikten gelme mantığı. En son Işıklar Sönmesin için bile bu var. Bu hep ortada olmayan ya da olması beklenene zarar vermemek için yapılıyor ama daha sonra zarar da veriyor."**

Hüseyin Kuzu 60'larda başlayan tartışmanın ve saflaşmanın 80'lerden sonra bittiğini söylüyor. Popüler sinemanın bugün televizyon üzerinden devam ettiğini, bunun dışında olan sinemanın da artık Türk sinemasının Yeşilçam'ın kendisi olduğunu düşünüyor. Bu noktada muhalif bir sinemacı kimliğinden sözedilebilir miydi? **"Bugün muhalif bir sinemacı kimliğinden sözedilemez. Bir kaç nesil sinemacı sayabiliriz bugün. Her neslin birbiriyle alıp veremediği yok. Eleştiriyormuş gibi duruyor ama onun yaptığı da diğerinden farklı değil. Eğer bir muhalefet hareketi gelişecekse filmiyle, yazısıyla, eleştirisiyle gelir. Eski Yeşilçam en fazla film ürettiği yıllarda, bu 72'lerde 300'lere ulaşmıştı, dünyada dördüncü sıradaydı. Ya da 100 film ürettiği yıllarda bu filmlerin yüzde 90'ı popüler, bildiğimiz Yeşilçam filmleriydi. Ortada bir sinema vardı, onun popüler ürünleri vardı. Ama o ülkenin sinemasını popüler ürünlerden çok bunların içinden filizlenmiş ürünler temsil eder. 60 dönemini konuşurken biz Lütfi Akad'ın, Metin Erksan'ın, Halit Refiğ'in filmlerinden söz ediyoruz ve öyle varsayıyoruz Türk sinemasını. 80'li yıllarda video dönemiyle, 90'larda özel kanalların açılmasıyla popüler sinema büyük oranda yok oldu. Televizyonda diziler olarak biçim değiştirip devam ediyor. Geriye yüzde onluk bölüm kaldı ve bu bugün Türk sinemasının kendisi oldu. Ben sinema tarihindeki nitelik ya da nicel birikimleri, dönüm noktalarını dört cümlede topluyorum. 1) Yaratıcının toplumla olan ilişkisi,** 2) **Yaratıcının diğer yaratıcılarla olan ilişkisi,** 3) **Yaratıcının belli teknikleri kullanma esnekliği,** 4) **Yaratıcının seyircisiyle olan ilişkisi. Yeni gerçekçiler ya da yeni dalgacılar bunların hakkını vermiştir.**

80 sonrası Türk kültüründe en fazla ürün veren alan sinemadır. Yanlış anlaşılmasın, birkaç tane film hariç çoğu 12 Eylül filmidir. Bazı politik tandanslı filmler hariç, Ömer Kavur'un da, Erden Kral'ın da, Atıf Yılmaz'ın da yaptığı 12 Eylül filmidir. Bugün bir alt kültür bireyinin bunalımını anlatmaya gerek yok. Sinema eski, on yıl önceki duyumlarla, ordaki bireyi incelemeye kalkıyor. Burda bir geç kalmışlık var."

✔ *Seni ilk ve son görüşümü anacağım / Kaç ömür daha böyle var. Fotoğrafı çekilmiş anlar düşe dönüşecek / Düş bitecek ben öleceğim.*

SEN GÜZELSİN PELİKAN DA GÜZEL. Aslan Özdemir'in yeni şiir kitabı Leman Yayıncılık.

şeyediler ve yorumları

Can Barslan

DOSTLARLA BİRLİKTE BİRŞEYLER ATIŞTIRIRKEN

Her fırsatta dostlarla beraber olmayı çok severim... Dostlarımla paylaştığım zamanlar, benim için hayatımın TRT-2'SİDİR... Azgın, kanlı ve düzeysiz görüntüler arasında zapping'leyip giderken dostlarla buluşmak, kültür sanat ve insancıllık adına bana soluk veren bir pencere açar adeta... Bizim için önemli olan, buluşup birşeyler yiyerek karnımızı doyurmak değil, o yemeklerden duygusal ve düşünsel olarak doymuş kalkmanın dayanılmaz keyfini yaşamaktır... Evet, asıl önemli olan budur... Hatta bu yemeklerden birinde, aramızda bir arkadaşımızın kuzeni de vardı... Bu genç, (ayı şeklinde tabir edilen türlerden değilse bile), çok sıradan diyebileceğimiz ve alt kültür motifleriyle donanmış tipik bir sokaktaki adam örneği idi... İlerleyen dakikalarda bu gencin kültürel birikimi ve zihinsel yetisi iflas etmiş, dostlarla aramızda başlayan entellektüel tartışmalara ve her birisi birer beyinsel manifesto olan diyaloglarımıza bırakın katılmayı, anlamasını bile olanaksız kılmıştı... O da doğadaki her canlı gibi korunmaya geçmiş ve beyninin patlamasını önlemek için tartışmanın orta yerinde birdenbire "Tık dedi kapu, kaynanam geldi. Halin nedür gelin hanım dedi" adlı türküyü bağıra bağıra söylemeye başlamıştı... Kaldı ki bu da yeterli olmamış, halkın katıldığı bir yetenek yarışması olan "İner misin Çıkar mısın" adlı televizyon programını ve onun sunucusunu bir saat süreyle izlettirerek kendisine gelmesi sağlanmıştı...

Yine böylesine bir öğlen yemeği için planlanmamış bir buluşma gerçekleşmişti... Dostlarla birlikteliğimize tanıklık edecek mekan bu kez bir tavuk dönercisiydi... Herkes sırasıyla siparişini söylerken dostlardan birisi sezaryan olduğunu söyleyerek sadece çoban salatası istedi... Bir anda ortalıkta soğuk bir hava esti... Dostlardan birisi diğerine "aramızda casus var" diye mırıldandı... Ben de duymuştum... Başımla onayladım... Sezaryan olduğunu söyleyen dost dışında sessiz bir ittifak kuruldu... İçimizde en iri yarısı olan Tevfik adındaki dost, çoban salatasını beklerken, duvara asılmış "batna ciladır tavuk" adlı dörtlüğü okumakta olan casusu, birden montundan tutarak kapıya sürükledi ve bir çuval gibi dışarıya attı... Hepimiz coşkuyla alkışladık ve tavuk dönercisinin kapısına dizilerek ona "vejeteryan kavramına sezaryan diyecek kadar cahil ve sığ birisinin aramızda yeri yok dostum" dedik... Tabii bunu herkes kendisine göre cümlelerle söylediği için ortaya pek de anlaşılmayan bir "labarambalanaradamshjşşr" efekti çıkmıştı... Sadece kalabalıkta aramızdan birinin "seni peze...nk" dediği net olarak algılandı... Tekrar içeri girip masalara otururken bu dostun kızaran yanakları zaten kendisini ele vermekteydi... Gene de ben ve diğer dostlar bunu bir mesele yapmadık... Orkun adlı dost, havayı yumuşatmak için "Çok iyiydi Tevfik... Jan Klod Van Dam gibiydin" deyince aramızda bir hainin daha bulunduğu anlaşılmıştı... Tevfik'e Tevfik demiş ve asla bizim çevremizde bilinmemesi gereken bir Kick-Boxing dövüşçüsünün adını telaffuz etmişti... Ben duvardaki "batna ciladır tavuk" dörtlüğünün çorbacılardan araklandığını düşünürken Tevfik, Orkun adlı casusu dışarı atmakla uğraşıyordu... İçimizdeki hainleri temizlemek iyiydi ama ya günün birinde Tevfik'in de hain olduğu ortaya çıkarsa diye korktum... Kendi kendisini tutup, grup dışına atamayacağına göre en az onun kadar iri yapılı ve gerçek bir düşün adamı daha bulmalıydık... Bir dost daha...

MÂNİ OLUYOR HÂLİMİ TAKRİRE HİCÂBIM

Ayça Şen

Yavaşça kapıyı kapattım. Yaralarının olduğu her bölgeme derin yaralar açtım ölmeyecek kadar. Sonra vücudumu onunkine kaynaştırmak için kuvvetle üzerine yapıştırdım. Sonra paçavralarla sardım bizi. Ve daha çabuk kaynasın diye, sıcacık battaniyeye sarınıp günlerce uyudum. Ama kan bir türlü pıhtılaşamadı. Yaşayan hücrelerimiz birbiriyle nasıl da uyum içerisindeydi, birinden birinin hücreleri ölünce böyle mi oluyordu, gerçekten çok cahilmişim, bilmiyordum. Eğer o yaşarken yapsaydım hiçbir enteresanlığı kalmayacak, salak yapışık ikizler gibi olacaktık.

Mâni olmadım, atladı, öldü. Geceyarısı balkona çıktı, "atlarım" dedi, "atla" dedim. "Atla da kurtul" atladı... Hiç ses çıkmadı. Bu olayı üçüncü sayfa haberi olarak anlatmak istemiyorum aptal gazetelerdeki gibi. Bu yüzden üstü kapalı anlatıp geçeceğim.

İnsanların özel yaşantılarından bahsetmeleri bana çok bayağı geliyor. Hele hele kadınların (marjinal kadınların) yatak hayatlarını enteresan laflarla anlatmaları, bana çok adice geliyor. Aile terbiyesi almamış gibi. Bakın, bunlardan bahsederken bile rahatsız oluyorum. Siz göremezsiniz, ama gözlerim çöktü utançtan. Her neyse, bu okuyacaklarınız özel yaşantıyla alakalı değildir. Olayda yaşananlar gerçeklerle ilgilidir veya değildir, bu sizi ilgilendirmez. "Öyleyse" diyeceksiniz, "neden yazıyorsun?.." Bu da sizi ilgilendirmez. "Ama" diyeceksiniz, "senin eve gidiyor." O zaman da ben devreye gireceğim, "Bana ne" diyeceğim ve bir baklava atacağım ağzıma, başlayacağım anlatmaya...

Burçlarla ilgilenenler gibi sorayım önce: "Hiç sevgiliniz öldü mü?" Benim öldü. Tam yanımda. İntihar etti. Haketti.

Önce ne yapacağımı şaşırdım. Atladı ve hiç ses çıkmadı. Benden de. Aslında ondan biraz ses çıktı. Boğuk bir et sesi. Hiç bağırmadı.

Ben bir süre daha sessiz kaldım. Sonra ne yapacağımı bilemedim. Ellerimle yüzümü kavradım, sonra parmaklarımı gözlerimin içine soktum, oydum, oydum. Çok acıdı. Tırnaklarımla yanaklarımı sıktım. Her zaman siyahtı içi tırnaklarımın, şimdi kırmızı. Hepsini çok yavaş yaptım. Kafamı öne eğdim, ayak parmaklarıma baktım. Onları da kendi aralarında gruplara ayırıp sıktım, canımı acıttım. Önce ayak başparmağımı tam yanındakine bütün gücümle bastırıp tırnağını (nasıl yaptım, bilemiyorum) tam üzerindeki eklem kemiğine batırdım. Bu olanlar yaklaşık üçbuçuk saatlik bir beş dakika gibi gelip geçti. Derin derin nefes aldıktan sonra çorapların altına gizlenmiş ayaklarımı sürüye sürüye apartmandan aşağı çıktım. Dünyada herkes uyurken gözlerimi kontrol etmeye çalıştım. Çünkü geri zekalı gözlerim, canım ağlamak istemediği halde, benden komut almadan yaşlar döküyordu ve akan damlalar hareketlerimi kısıtlıyordu. Burnuma giriyorlardı ya da gözümü kaşındırıyorlardı. Sevgilimin kafamın üzerinden sarkan koluna sildim burnumu, durduramadığım gözyaşlarımı.

Yavaşça kapıyı kapattım. Yaralarının olduğu her bölgeme derin yaralar açtım ölmeyecek kadar. Sonra vücudumu onunkine kaynaştırmak için kuvvetle üzerine yapıştırdım. Sonra paçavralarla sardım bizi. Ve daha çabuk kaynasın diye, sıcacık battaniyeye sarınıp günlerce uyudum. Ama kan bir türlü pıhtılaşamadı. Yaşayan hücrelerimiz birbiriyle nasıl da uyum içerisindeydi, birinden birinin hücreleri ölünce böyle mi oluyordu, gerçekten çok cahilmişim, bilmiyordum. Eğer o yaşarken yapsaydım hiçbir enteresanlığı kalmayacak, salak yapışık ikizler gibi olacaktık. Sonra da herkes bizimle alay edecekti. Ama tek taraf cansız olunca işler tamamen maneviyata dökülüyordu ve millet böyle bir aşk karşısında saygı duruşunda bulunacaktı.

Bunları düşünürken çok utandım kendimden. En gerçek acıda ve sevgide feci bir yapaylığın varlığı korkuttu kendimden beni.

Pıhtılaşamadık.

Sonra ben enfeksiyon kapıp komaya girdim. Zaten hep enfeksiyon kapan ben oldum. Ölüsü de dirisi de aynı.

Zaman zaman mezarının başına gidip çiçek koyuyorum. Bin kere söyledim üzerindeki topraklarla dışarı çıkma diye. Tam konsantre olmuş, güzel günlerimizi hatırlayıp ağlayacakken ucuz korku filmlerindeki gibi mosmor kafasını çıkarıyor nemli topraktan dışarı. Sinirleniyorum, işin kötüsü, korkuyorum da.

Yok yok, bir ilişkide saygı bittiyse bir daha toparlanmıyor.

Siz siz olun, saygıyı kaybetmeyin. Birbirinizin yanında, afedersiniz, geyirip-osurmayın. Saçınız başınız dağınık gezmeyin. Aşk romanları okumayın ve en fenası bilmece çözmeyin. Eğer size bir gün elinde kare bulmacalar kitabıyla gelirse, hemen ayrılın.

Bu arada size neşeyle oyanın, sevinçle kayanın selamı var.

tuncer erdem

Akşamsefası

KAÇAKÇILAR

Altay Martı

Kendimi gerçeküstü bir öykünün aciz bir kahramanı gibi hissediyordum. Karanlık, rutubetli, soğuk bir koridor. Hastane çok ürkütücü hale gelmiş... Yerdeki lekeli ve bazı kısımları parçalanmış sedyelerde dört ölü insan... Dördü de çok genç... Bedenlerinde en az altı-yedi kurşun deliği... Gözlerindeki ışık kaybolmuş, kiminin ağzı açık, gömleklerinde-pantolonlarında koyu kan izleri, saçları ıslak... Vücutları havadan daha soğuk... Bu dünyada yoklar artık.

İki jandarma, bir hemşire, bir müstahdem ve ben. Ayaktayız. Hepimizin kaşları çatık. Yüzlerimiz çok gergin. Ne olmuş, nerede olmuş, nasıl olmuş? Konuşuyoruz, kelimelerimiz buz tutuyor.

Kaçakçılarmış.. Oldukça uzak bir köyün girişinde jandarmanın farkedip de ateş etmesiyle vurulmuşlar. Hepsi bu kadar.

Beynim çok mahmur. Eğilip birer birer yaralarına bakıyorum. Kurşunları sayıyorum. Küçük, siyah noktalar. İşte bu da giriş deliği. Neden? Çünkü kurşunun giriş deliği küçük, çıkış deliği ise büyük olur. Bu iz de küçük. Evet, bu da giriş deliği. Gözlerim, ellerim, kollarım eski bir makine gibi çalışıyor. Eğiliyorum, kalkıyorum, çömeliyorum, inceliyorum. Sayıyorum. Bir, iki, üç, dört... Hayat benden uzaklaşıyor. Ölüler birer kas yığını artık, sesleri yok, çok sessizler... Benim ellerim sıcak. Ciğerlerim de sıcak. Nefesim buharlı çıkıyor. Dört, beş, altı...

Bahçede bir araba hırıltısı. Bir jandarma hastanenin iri kapısını itip giriyor içeriye. "Doktor bey, savcı bey hazır. Olay mahalline gidilecek. Sizi bekliyoruz."

Al işte! Kan kokulu, külrengi bir sabah ve yine kutsal bir görev!, Ellerim paltomun ceplerinde bahçeye çıkıyorum.

* * *

"Bunlar gariban kardeşim. Büyükbaşlara çalışıyorlar. Sırtçı hepsi. Getirdikleri ne ki! Sekiz-on paket çay, beş-altı fincan takımı, porselen tabak, falan-filan. Asıl bu işin kaymağını yiyenler şimdi sekizinci uykularında. Pisi pisine ölüp gittiler işte."

Böyle ölümlere çok alışkın babacan görünümlü savcı habire konuşuyor. Sıkıntıyla, öfkeyle ve biraz da üzülerek konuşuyor. Arkada jandarmalar tüfeklerine yaslanmış, öne doğru kaykılmışlar. Sessizce dinliyorlar. Şoför oranın yerlisi. Öldürülenlerin kim olduğunu biliyor. Savcı sordukça cevaplıyor.

Gökyüzü açık mavi olmaya yüz tutmuş. Belki de birazdan bizi azıcık ısıtacak bir güneş yavaşça doğuyor. Dar ve çamurlu bir yoldayız. Sağımız, solumuz kar. Nerede bittiği belli olmayan araziler, kayalıklar, çok uzaklardaki toprak damlı evler! Her şeyi kar örtmüş. Pencere kenarındayım. Elim şakağımda. Dışarıyı izliyorum. Karın üzerinde toz şekere benzer, ufak, pırıltılı, kristal gibi zerrecikler var. İlk defa böyle bir şey görüyorum. Kar bu kadar güzel olabilir miymiş yahu!

Yarım saattir yoldayız. Bakımsız bir dolu köyü, kayaları, taşları geride bıraktık, gidiyoruz.

Sonunda ulaştık işte. Evler göründü. İnsanlar var. Karaltı halinde. Bekleşiyorlar. Her şey ufak bir kare içinde. Beynimde ardarda flaşlar. Beynim olmadık fotoğraflar çekiyor. Bir kare. Bir kare daha. Renkli, siyah-beyaz... Gökyüzü istediği maviye kavuştu. Yer beyaz. Issızlık! Issızlık!.. Rüzgâr sesi... İnsan burada ölemez. Mümkün değil ölemez.

* * *

Jandarma komutanı, savcı ve ben. Biz en önde yürüyoruz. Hemen arkamızda jandarma erleri. Köylüler! Asık yüzlerinde bir tutam öfke var. Gözlerinde yas hazırlığı, adımlarında sabır! Yürüyorlar. Kendi aralarında konuşacaklarını konuşmuşlar, bu iş bitsin, daha sonra da konuşacaklar. Şimdi susuyorlar. Devletin jandarması, savcısı, doktorunun yanında yorum yapılmaz. Yürüyorlar.

Köyün girişine doğru gidiyoruz. Aniden görüp çok şaşırıyorum. Birbirlerine kısa mesafelerde dört at ölüsü. O kadar çok akmış ki kanları. Kan karı eritmiş. Kanın rengi tuhaflaşmış. Kanla kar birbirine karışıp, birbirlerinin rengini bozmuşlar. Öldürülen kaçakçıların vücutlarının izlerini buluyoruz. Oralarda da kan lekeleri... Kimi yerde insan kanıyla at kanı birbirine karışmış. Jandarma komutanı sürekli bir şeyler anlatıyor savcıya. Savcı suskun, sadece dinliyor. Yürüyoruz.

İzler bitiyor. Bunun zapta geçmesi lazımmış demek ki. Adliyeden bir personel savcının emriyle cebinden bir mezura çıkarıyor. Kan izlerinin boyunu ve enini ölçüyor. Enini unuttum şimdi. Boyu ise hâlâ aklımda: Kırk metre. Atların kan izleri kırk metre!..

Hayat yine uzaklaşıyor benden. Bu bakımsız kasabanın derme-çatma çarşısındaki kaçak mallar geliyor aklıma. Kaç para şu işlemeli tabak? Şu kadar. Kaç can aldı peki?

* * *

Köyde işimiz bitti. Hastanedeyiz. Çesetler morga taşınmış. Hastane bahçesinin etrafında iki yüzden fazla köylü var. Soğuğun altında ifadesiz gözleriyle bekliyorlar. Otopsi bitsin, ölülerini alacaklar. Bekliyorlar.

Koridorda öldürülenlerden birinin akrabası çok çaresiz bir sesle yolumu kesiyor. "Doktor bey, olan olmuş, her şey bellidir işte. Sizden ricam, hiçbirini kesmeyin." Hiçbir şey diyemiyorum. Morg odasına doğru yürüyorum.

* * *

Otopsi bitti. Başımda bir ağrı. Çok yorgunum. Vakit öğleyi geçmiş. Hava birazcık ısınmış, sokakların buzları, damların kenarından sarkan sivri uçlu sarkıtlar biraz çözülmüş. Köylüler sıcak sularla ölülerini yıkamaya başlamışlar mıdır? Mezarlıkta kaç metre kar var şimdi? O atlara ne oldu?

Lojmana doğru geliyorum. Çay içesim var. Mutfağa giriyorum. Tezgahın üzerinde çarşıdan geçen hafta aldığım İran işi bakır semaver var. Hayat yine yavaşça çekilip gidiyor yanımdan. Vücudumun paslı dişlileri boğuk, gıcırtılı sesler çıkarıyor. Bir günüm böyle geçti işte. Vazifemi başarıyla tamamladım. Şimdi elimde bakır semaver "kan" demliyorum.

ORKUN KİTABELERİ

Mesut Ceylan

Doğa güzeldir babacım... Doğa şirindir.. Kuşlar öter, çiçekler efil efil kokar, arılar bal yapar.. Balda kalori boldur; enerji verir.. işte bunlar, doğanın sunduğu nimetlerdir.. Ama gelgelelim, kıymetini bilmiyoruz arkadaş.. Kâh fabrika atığımızla, kâh pet şişemizle, kâh baltamızla doğayı yokediyoruz.. Şahsen bu durum beni çok üzüyor.. Rahatsız oluyorum yani.. Geçen gün kafede fırladım ortaya.. Dedim ki, ekolojik denge bozuluyor, dedim.. Gelin hep beraber çıkalım Taksim'e yapalım gösterimizi, dedim.. İnanır mısın bi allahın kulu oralı olmadı.. İbneler sustu kaldı.. Ben her zaman söylüyorum, bizim seksen kuşağı aşırı duyarsız babacım.. Lavuklar, manitayla parka-ormana gidip tepişmeyi biliyor, ama iş korumaya gelince, tıss!.. Uyanın oğlum, yakında sevgililer ağaçsızlıktan başharflerini pimaş boruya kazımak zorunda kalacaklar.

Sadece doğa meselesinde değil, her konuda pasifize olmuşlar bunlar.. Örneğin laiklik heba olup gidiyo.. Gelgelelim, seksen kuşağında tık yok.. Utanın lan.. Yakaya Atatürk rozetini takmakla bitmez bu iş.. Hiç mi tarih okumadın, hiç mi bir şey bilmiyorsun.. Protestonu yapsana ıen. Tamam, din ve vicdan özgürlüğü vardır, ama özgürlük verildi diye şeriatçı devlet kurmaya kalkışılmaz ki!.. Adamlar dini istismar edip ayıp ediyorlar.. Atatürk bu ince mevzunun farkındaymış tabii.. Bi gün toplamış üç hocayı, koymuş yere Kur'an'ı, "Hoplayın üzerinden, yoksa vururum kellenizi" demiş.. Birinci hoca, yavşak tabii, göt korkusuna laap hoplamış.. İkinci hoca da karaktersiz çıkmış, aynen hobba.. Sıra gelmiş üçüncüye.. Üçüncü hoca, "Olmaz Atam. Hiç yüce kitabın üstünden hoplanır mı! Ben bunu yapamam" demiş.. Atatürk, "İşte gerçek hoca sensin. Seni ödüllendiriyorum. Diğerlerinin de cezasını verin" diye emretmiş.. İşte, böyle yani..

Benim kuşağın durumu çok vahim babacım.. Bunların alayı bireyci.. Toplum adına kafa yormak, faaliyette bulunmak yok.. Kapitalist sistem, topunu pasif ve silik hale getirmiş.. Anca Fatih Terim gibi bi adam olacak ki, seksen kuşağını toparlayıp coştursun.. Geçen gün arkadaşlara "Ne lan bu durumunuz! Deniz, Mahir, Hüseyin bu durumunuzu görse utanırdı sizlerden." diye kaydım fırçayı.. Amacım, hıyarları azıcık olsun uyandırmak.. Hayvanın biri, "O üç adam kim?. G.M.G.'den sonra Mazhar, Fuat, Özkan'a rakip olarak yeni bi pop müzik grubu mu çıktı?.." demez mi!.. Babacım, benim kuşak adam olmaz.. Şerefsizim aynen böyle yani..

Akşamsefası

TÜYÜ BİTMEMİŞ YETİMİN HAKKINI ARAYAN YOK

Cüneyt Özdemir

Şeytanın bacağı Las Vegas'ta kırılmış. Belki bu yüzden her hafta sonu Amerika'nın dört bir yanından insanlar buraya gelip delicesine kumar oynuyorlar. Önce kendilerini kaybediyorlar, sonra ceplerindekileri, hatta bankadakilerini, hatta hayatlarını... Abartısız milyonlarca birbirini daha önce hiç görmemiş Amerikalı yalnızca hafta sonu tatili için bu şehirde biraraya geliyor ve hiçbiri yine birbirinin farkına varmadan Las Vegas'tan ayrılıyor. Daha havaalanında bavullarınızı beklerken hormonlu etler sayesinde bol kilolu Amerikalılar bir anda ortadan kayboluyorlar. Birazdan o sesleri ilk kez duymaya başlıyorsunuz. (shlack, shclak, shclak, shlack)

Eğer hayatınızda daha önce hiç kumar oynamamışsanız ve bu şehre de ilk kez geliyorsanız Hollywood filmlerinde daha önce hiç görmediğiniz bu Amerikalıların bavullarını bile almadan havaalanında neden kumar makinalarına saldırdığını anlamıyorsunuz. Ancak, otelinizden içeri girdiğinizde salgın bir hastalığın ilk virüsleri sizin de vücudunuza bulaşmaya ve havaalanındaki co-starlar anlam kazanmaya başlıyor. Öyle bir otel düşünün ki, giriş kapısından kafanızı yukarı kaldırıp baktığınızda tepesini göremiyorsunuz. Şöyle bir tur atayım dediğinizde binlerce kilometrelik kumar salonlarında kayboluyorsunuz. İşte bu otelin adı MGM. Hani şu ünlü film şirketi... Las Vegas bol yıldızlı general otellerle dolu. MGM de bunlardan biri. Aklınıza gelebilen, hatta gelmeyen her türlü lüks mevcut. Aklınıza gelen ya da gelmeyen her türlü kumarın üzerine kurulmuş her türlü lüks. Tuvalet, bar, havuz ve toplu taşıma araçları dahil her yerde her an kumar oynamak mümkün. Burada yalnızca 'para'yı ve 'zaman'ı tüketiyorsunuz.

Odanıza girip televizyonunuzu açtığınızda bahis oyunlarının listeleri sizi karşılıyor. Uzaktan kumandanız günler ve geceler boyu çalışıp kazandığınız sonra da dolara çevirip yastığınızın altında sakladığınız dolarlarınızı yutmaya başlıyor. Yok, "kumar oynamayayım da şöyle kaliteli bir film seyredeyim" derseniz. O da paralı. Parasız tuvaletinizi kullanıp asansörle, bedava aşşağı inince nereye gitsem diye düşünmenize gerek kalmıyor. Göz alabildiğince her yer kumar makinaları, ruletler, slotlar, sahici at yarışları, sahte at yarışlarıyla dolu... Kumar oynayacağınız kesin de, parayla dinin kimde olduğu pek net değil. Yanıbaşınızda duran yırtık kotlu adam bir anda zengin olabilir, biraz ötenizdeki smokinli bir başka adam donuna kadar kumarda kaybedebilir. Tüm bir şehir ve tüm tesisler bu amaçla imal edilmiş. Potansiyel de bu yönde zaten... Herkes kendi çapında kumar oynuyor. Bir anda 10 bin liralık para atabileceğiniz makina da var 10 milyon lira atılacak jetonları alan makina da...

Çöl'ün ortasında ancak çöl sıcağının ulaşamadığı air condition'lu bu salonlar birer mabedi andırıyor. Bu kumar mabedlerinde, kumar tam anlamıyla bir ayin gibi yaşanıyor. Para jetona dönüşüyor. Emek ve alınteri masalara sürülüyor. Tüm dünyevi anlamlardan arınıyorsunuz. Hırslar dönüşüyor. Hayatları boyunca amaçları para kazanmak olan insanlar, şimdi parayı bir eğlenme aracı olarak görüyor. Dış dünya ile ilişkileriniz kesiliyor. Para ile satın alabileceğiniz her şey bu duygu enflasyonunda yitip gidiyor. Manyetik bir alan bütün salonları dolduruyor. Makinalara o kadar çabuk yaklaşıyor ve kısa sürede o kadar çok kaybediyorsunuz ki, artık sizin için kazanmanın da pek bir anlamı kalmıyor, kaybetmenin de... Türkiye'de haydan gelen huya gidiyorsa Las Vegas'ta makinadan gelen ya rulete gidiyor ya da pokere... Ortak bir ayinin rollerinden birine de siz bürünüyorsunuz. Parası olan başrollere, az olanlar yan rollere...

Bizim gibi figüran kalanlar, Hollywood filmlerinde yer almayan binlerce Amerikalı gibi bir makinanın başına geçip saatlerce 1 koyup 3 almaya çabalamıyor. Geziyor... 45 derece sıcakta karşınıza çıkan her otelse bir labirenti andırıyor. Onlarca kapıdan girdiğiniz otellerin yalnızca bir kapısından çıkabiliyorsunuz. Kendine özgü tek yön kumara endeksli bir mimari ile karşı karşıyasınız... Görünmeyen bir el girdiğiniz kumarhanede size uzunca bir tur attırıyor. Bilinmeyen bir güç sizi makinalara doğru çekiyor. Dokunamıyorsunuz. Ne otellere, ne otellerdeki makinalara... Herşey 'gibi' gibi... Her şey koskoca bir imge.. Her şey sahte... Bir bakmışsınız karşınıza bir macera adası çıkıyor. Bir bakmışsınız bir piramit... Ya küçük bir New York ya da Monte Carlo, ancak hepsi koca bir 'gibi'den ibaret. Orjinal hiçbir şey yok. Makinalar hariç, insanlar dahil!..

Bu insanlar kumar makinalarının başına geçtiklerinde her şeyden arınıyorlar. Tek bir söz edilmiyor, kimse başını kaldırıp etrafına bakmıyor... Koskoca salonlarda, koskoca bir yalnızlık dolaşıyor. Her makinaya yaklaşan insana elini dokunuyor. Ve O'nu diğer insanların uzağına itip o makinanın içindeki seslere esir ediyor. Eminim Las Vegas'taki bütün kumarbazlar uykularında bile kumar oynuyorlar. Belki bu yüzden kumarhaneler 4 saat açık. Belki bu yüzden 5 yıldızlı otellerin camları açılamıyor. Canlarından başka kaybedecek hiçbir şeyi kalmamış insanlara çok katlı bir binanın üst katlarında son kumarı oynama fırsatı tanınmıyor.

Dünyanın en kolay para kaybedilen yerleri herhalde kumar merkezleri... Asıl olan paranın nereden ve nasıl geldiği değil, cebinizde olup olmadığı. Kaybetmek o kadar gerçek ki, kelimeler çaresiz.

Gündüz sessiz olan sokaklar gece inince önce aydınlanıyor, sonra kalabalıklaşıyor. Işıklar insanlardan daha kalabalık. Ve daha renkli...

Elveda Las Vegas filminin burada çekildiğinden emin oluyorsunuz. Ve bir filmin gerçekliğinden... Gecenin rengi şizofreni... Las Vegas kaybedenlerin şehri... Yalnızca paralarını değil, aşklarını, arkadaşlarını ve tüm kimlikleri ile insanlıklarını kaybedenlerin şehri. Tüysüz yetimlerin hakkını kimse sormuyor. Kimseyi ilgilendirmiyor da zaten.

Las Vegas kumarhaneleri yalnız ruhlara kazanma hakkı tanımıyor. Bir Hollywood filminde rol almamış insanların ruhlarını Las Vegas'ın tüm ışıkları bir araya gelse aydınlatamıyor.

HALİL TURHANLI

Ortaçağın sonlarından beri kendi çoğrafi sınırları dışındaki kültürlere pek az ilgi göstermiş olan Avrupa, onyedinci yüzyıldan itibaren Uzakdoğu ve özellikle de Japon sanatının etkilerine açıldı.

Bazı sanatçılar Rönesans geleneklerinin dışına çıkarak yapıtlarını Uzakdoğu üsluplarıyla yarattılar. Japon sanatının kompozisyon, ışık, renk, perspektif özelliklerini özümsediler.

Hiroshige'nin bazı baskılarını doğrudan kopye eden Van Gogh, kardeşi Theo'ya yazdığı mektuplardan birinde, "yarattıkları herşeyde görülen aşırı berraklıktan dolayı", Japon sanatçıları kıskandığını belirtiyordu.

Japon basmalarındaki duruluk ve yalınlık, yılankâvi çizgiler ve donukluklarıyla gözalabilen renkler Gauguin'i de etkiledi. Özyaşam öyküsü "Noa Noa" için çizdiği resimlerde bu etki özellikle belirgindir.

Ukiyo-e basmalarındaki üslub onaltı yüzyılda ortaya çıkmıştı. Japon sanatçıları bu üslûba şehir hayatından kesitler resmetmede başvuruyorlardı. Pierre Bonnard da Paris sokak hayatını resmederken bu sanatçılardan ve özellikle Hiroshige'den esinlendi.

* * *

Life dergisi onu "dünyanın en büyük fotoğrafçısı" olarak tanımlamıştı. Kuşkusuz, büyük fotoğrafçıydı. Fakat aynı zamanda, en yıkıcı savaşların dehşetini doğrudan tanıklık etmiş bir savaş karşıtı, gözüpek bir serüvenci, iflâh olmaz bir kumarbaz ve playboy idi.

Asıl adı Andre Friedmann. Budapeşte'de dünyaya geldi. Onu kamera ile komşu evin güzel kızı tanıştırdı. Diktatör Horthy yönetimine karşı düzenlenen bir protesto gösterisine katıldığı için önce tutuklandı; ardından, doğup büyüdüğü ülkeden, Macaristan'dan sürgün edildi.

Berlin'e yerleşti. Burada bir yandan siyaset bilimi öğrenimi görüyor, beri yandan da geçimini sağlayabilmek için bir dergide karanlık oda asistanı olarak çalışıyordu. Bütün fotoğrafçıların görevde oldukları bir gün derginin çaresiz editörü, Kopenhag'da politik bir toplantıda konuşacak olan Troçki'nin fotoğrafını çekme görevini de karanlık oda asistanına vermek zorunda kaldı. Basına kapalı toplantıya binada onarım yapmakta olan marangozların arasına karışarak ve o tarihlerde henüz kullanılmaya başlanmış Lecia 35 mm kamerayı ceketinin altına saklayarak giren Andre bir fırsatını bulup efsanevi devrimcinin fotoğrafını çekti. Böylece, bir rastlantı sonucu verilen görevi başarıyla tamamladı.

Hitler'in iktidara gelmesi üzerine öğrenimini yarıda bırakarak Paris'e yerleşti. Orada keskin sol politik görüşleri olan Gerda Pohorylles adlı genç, mülteci bir Alman kadına aşık oldu. Fotoğraflarını dergilere satabilme şansını arttıracağı düşüncesiyle kendini Amerikalı bir fotoğrafçı olarak tanıtıyordu; Robert Capa adını seçmişti. Onun çektiği fotoğraflara metin yazmayı üstlenen Gerda ise Paris'de yaşamakta olan bir Japon sanatçının Taro olan soyadını kullanmaya başlamıştı.

Robert Capa ve Gerda Taro iç savaş yıllarında İspanya'daydılar. Capa, en dramatik fotoğraflarından birini (vurulmuş düşen kraliyetçi asker) bu savaşta çekti.

1937 yılında kendi hayatının en dramatik olaylarından birini yaşadı: Henüz yirmiyedi yaşındaki Gerda bir tankın altında kalarak can verdi.

Capa, İkinci Dünya Savaşı'nda Life dergisi adına savaş fotoğrafçılığı yaptı. Cephedeki ölü ve yaralı askerlerin yanısıra onların geride bıraktıkları annelerini, eş ve sevgililerini de görüntüledi. Kamerasıyla savaşın ve ölümlerin bu insanlar üzerindeki etkilerini yansıttı. Örneğin, "Napolili Analar" fotoğrafında oğullarını savaşta yitirmiş bu kadınların yüzlerindeki o dayanılmaz ıstırabı görmemek ve bundan etkilenmemek mümkün değildir. Capa'nın elinde kamera soğuk bir makine değildi. İnsanın sıcaklığını ve duygularını yakalayan, kavrayan, bunları başka insanlara ileten, duyumsatan bir araçtı.

İkinci Dünya Savaşı bittiğinde, "şimdi işsiz kalmış bir savaş fotoğrafçısı olmaktan dolayı çok mutluyum ve umarım hayatımın sonuna kadar da işsiz kalırım" demişti.

Savaş ertesinde yine Paris'de yaşamaya başladı. Hemingway, Steinbeck ve Picasso gibi yazar ve sanatçılardan oluşan bir çevresi vardı.

1945 yılında, Henri Cartier - Bresson, David Seymour ve Bill Vandiert gibi meslekdaş dostlarıyla birlikte Magnum adını verdikleri yeni tip bir fotoğraf ajansı kurdu. Magnum, "gerçeğe saygı" temelinde biraraya gelen fotoğrafçıların oluşturdukları bir tür kooperatif.

Eve Arnold, Capa'nın geride bıraktığımız Ekim ayında yayımlanan Photographs (Fotoğraflar) adlı albümü dolayısıyla yazdığı ve (13 Ekim 1996 tarihli) Independent On Sunday'de yeralan yazısında "Generation X" (X Kuşağı) sözcüğünü ilk kez onun kullanmış olduğunu anımsatıyor. Capa 1953 yılında, dünyanın her yöresinden, İkinci Dünya Savaşı sırasında doğmuş gençlerin portrelerinden oluşan bir seri hazırlamış ve kuşağı "Generation X" olarak adlandırmıştı.

Yirminci yüzyılda bir savaş fotoğrafçısının işsiz kalması mümkün değil... Capa, 1954 yılında Life dergisi adına Vietnam'daki savaşı izliyordu. aynı yıl, Mayıs ayında, bir mayına basarak hayatını yitirdi.

Capa, Hemingway ile iç savaş günlerinde İspanya'da tanıştı ve onu "manevi baba" olarak benimsedi. "Papa" Hemingway de bu rolü ve misyonu seve seve kabullendi. Capa, yukarıdaki fotoğrafı 1940 yılında avlanmaya gittikleri bir günde çekmiş.

Akşamsefası

Güzel insan Ferruh

Erdem Özkaracalar

ŞEHİR AŞKİYASI

Yine Azınlığa Düştü Yüreğim

(TÜYAP Kitap Fuarı'nda rastladığım, içeride yattığı onbir yıl boyunca, sadece sözlük ve ansiklopedi okuyan, nedenini ise hiç kimseye söylemeyen, sabıka arkadaşım, ismi bende saklı kardeşyüreğe...)

Anımsar mısınız; alıntılarla, dipnotlarla büyümüştü onlar, güneşin taşrasında, çiçeklerin başkentinde otururlardı...

Anımsar mısınız; alıntıdan alıntıya, dipnottan dipnota komşuluğa giderlerdi...

Anımsar mısınız; tam boy muhaliflerdi ve bir yenilgiden daha yeni dönmüşlerdi, yapacak çok işleri vardı...

Anımsar mısınız; cümle kurmakta gecikmişlerdi, sözcüklerden, kitaplardan, duvar yazılarından başka kimlikleri yoktu...

Anımsar mısınız; sadece Doğu'su ve Batı'sı olan, Kuzey'i Güney'i olmayan bir ülkede oturuyorlardı...

Anımsar mısınız; komşuya iyilik almaya giderlerdi...

Anımsar mısınız, hem dünyalı, hem de düşyalı'ydılar...

Anımsar mısınız, teoriyi teğet geçer, pratikte parasız yatılı okurlardı, hayal bilgisi ve hayat bilgisi derslerinde "sevmeleri, aşkları sökmek" için eskibizce bir alfabe okuyorlardı.

Anımsar mısınız, aslı astarı olan arkadaşlıklar, aşklar ve gitmeler nerelidir, dizelerinin pratiğini yapıyorlardı...

Anımsar mısınız, "kürdekuşa yem olmak" garb-ı mesel'ini anlatıyordu ajanslar, yanlış çoğunluklar "harb ve harb" makamında nafile seferler düzenliyorlardı öteki'ne; ulusça, çok şükür çoğalırken azalıyorduk!..

Anımsar mısınız, yandanşarklı bakıyordu diclefırat suyu'nda şırıl çıplak yıkanan, öldüğüyle kalmayan çocuklar, "süslü bir halkın arasından", gökyukarı yarışıyorlardı...

Anımsar mısınız; yenikürtçe çocuklar henüz zuhur etmemişlerdi...

Anımsar mısınız; Atatürk'ün Sevmediği Şarkılar'ı sevenler müzikdışı kalmıştı...

Anımsar mısınız, düşmez kalkmaz sadece düşler'di...

Anımsar mısınız, sayımız azalmıştı ama, kişi başına düşen düş miktarı çoğalmıştı...

Anımsar mısınız; "bunca kitap okumamaya nasıl vaki* bulabiliyoruz" sözü okurnazar'lar için icat edilmişti...

Anımsar mısınız, her şey o kadar yavaştı ki; "hoşçakal" sözcüğü yürürlükten kalkmıştı, herkes birbirine "koşcakal" demeye başlamıştı...

Anımsar mısınız, hissesiz harikalar kumpanyasında büyüyen binlerce muhalif ve muhtelif çocuk, hisseli yalnızlıkları çoğaltıyordu...

Anımsar mısınız, pankartların "yaşasın" kenarından tutup seke seke büyümüş bir kuşaktılar, düşünü alan Üsküdar'ı çoktan geçmişti...

Anımsar mısınız, duvar yazılarından alıntı yaparlardı birbirlerine, her siyasetin ayrı uçurtması vardı ve her düşbazın kafasında kırk uçurtma, kuyruğunu değdirmeden uçup dururdu...

Anımsar mısınız; birbirlerine haber vermeden çatkapı ölürlerdi, erkenci çocuklardı ama gecikmiş çocuk olarak bilinirlerdi alaturka kainatta...

Anımsar mısınız, kısa metrajlı bir hayatın fevkalade düşeki'ydiler...

Anımsar mısınız; bir adım teori, iki adım pratiktiler, birbirlerinin kafiyesiydiler...

Anımsar mısınız, içinden bir şey tut dendiğinde en çok aşk tutarlardı...

Anımsar mısınız, içlerinin sırrını dışları, dışlarının sırrını içleri hiç mi hiç bilmezdi, unutup giderdi kötü aşklar ve kötü aşıklar gibi...

Anımsar mısınız; içlerinin randevusunu dışları, dışlarının randevusunu içleri unuturdu, teori pratiği, pratik teoriyi unuturdu...

Anımsar mısınız; "Yeryüzünün ilk aşkıydılar", ama nedense her zaman aşkta havalar kötü olurdu...

Anımsar mısınız; çok uzaklarda, belki de Beyaz Adam'a kızdığı için, bir Kızılderili atasözü "türkülerin okuma-yazması yoktur" der dururdu...

Anımsar mısınız; "Devletin okuması-yazması var ama cahil gibi davranıyor" sözüne Devlet ve İhtilal'de değil, şimdilerde göçer olan Dersimli bir bilgenin dudağında rastlamışlardı...

Anımsar mısınız; o zamanlar, evde şarkı kalmadığında, anneleri onları komşuya şarkı almaya gönderirdi...

Anımsar mısınız; o zamanlar, mahallede komşu kalmadığı zaman, anneleri onları şarkılara komşu almaya gönderirdi...

Anımsar mısınız, ne zaman akordionunun iki dişi 6-7 Eylül'de kırılan Madam Anahit'e Nevizade Sokak'ta rastlasalar, yine azınlığa düşerdi yürecikleri...

Özetle; "Binlerce çocuk,/ Siyah-beyaz bir kuşak,/ Ötelerden akar sessizce/" (C. Süreya) şiirindeki çocuk onlardı.

Anımsar mısınız, ona rastladığımda renkli Türkçe sinemaskop; siyah-beyaz bir kuşak, geçmiş zamandan geçecek zamana akıp gidiyordu...

Ona, elinde 'Che albümü' ile rastladığımda ne oldu biliyor musunuz?..

"Bir çiçek yolumu kesti!"

SEZAİ SARIOĞLU

Akşamsefası

birazdan hepinize zevk vereceğim! tan cemal

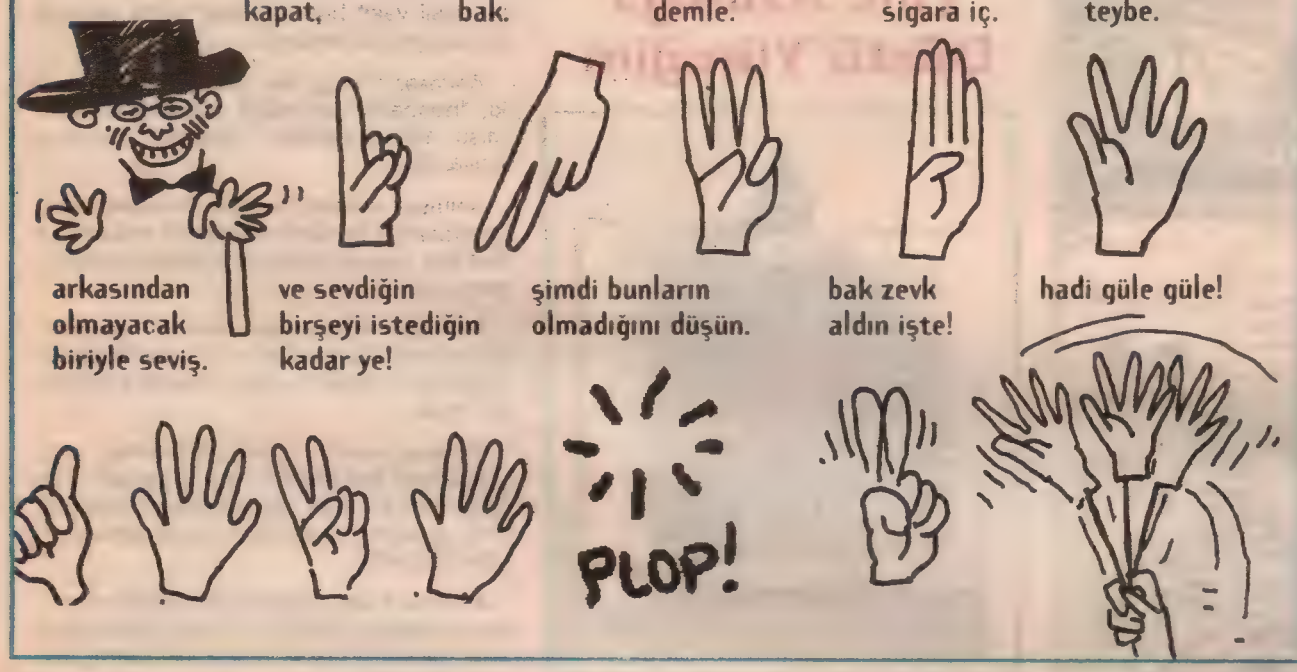

VEDAT BEY'İN GÖRKEMLİ HAYATI

Vedat Özdemiroğlu

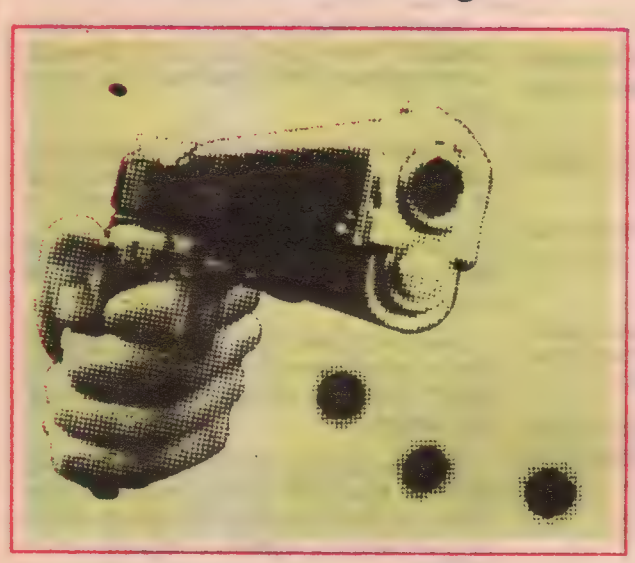

Vedat Bey'e sordular:

*-Siz görkemlisiniz ama **James Bond** daha meşhur, nasıl oluyor bu?*

Gülümsedi:

-Herkes kendisi gibidir. Şöhret istemem.

-Peki, onun üstünlüğünü kabul ediyor musunuz?

*-Bakın dostum, bir vakit görkemliler sıralaması yapılmıştı. İlk yüz kişi belirlendi. Bay Bond, yedinci olduğu için **007** numarasını aldı.*

*-İlginç! Peki **001** kimdir?*

Vedat Bey yine gülümseyip usulca yürüdü.

Kavuniçi Kaneviçe

(macera bitiyor)

Vedat Bey, **İkinciler Kahvesi**'nde zor durumdaydı. **Korkut Bey** elinde silahla, yazmadığı bir şiire imzasını atması için Vedat Bey'i zorluyordu.

Görkemini gölgeleyecek bir şiiri imzalamak Vedat Bey için zulümdü. İkinciler Kahvesi'nin sıkı müdavimi Korkut Bey ise her türlü kahramanlığın yenilmez armadasını dize getirme konusunda çok iştahlıydı. Ağzından köpükler çıkarak:

- At şu imzayı rezil herif, pis birinci! Bu şiiri sahiplenmen seni bitirecek, medya çalkalanacak, artık görkemli değil, münzevi bir hayat yaşayacaksın. Hadi, at!

- Hayır.

- Beş saniye içinde imzalamazsan, öleceksin. **Çiko** adına yemin ediyorum.

- Çiko mu?

- Evet. O büyük ikinci kahraman. Onun yoldaşlığı ve yardımları olmasa, **Zagor Tenay** bir sabun köpüğünden ibaret kalırdı. Çiko, onu hep kolladı. Fakat Zagor, o güzel insanı sürekli aşağılamaktan zevk aldı, bunu bir borç bildi.

- Fakat beş saniye geçti Korkut Bey.

- Ha? Doğru, hemen imzala.

- İmzalamayacağımı söylemiştim. Fakat parmak basabilirim.

- Ne? Parmak? Tamam, o da olur, bas!

Vedat Bey, iç cebinden paha biçilmesi mümkün dolmakalemini çıkarıp, sol baş parmağına bir damla mürekkep damlattı ve sözkonusu parmağı, şiirin altına bastı. Kâğıtta çıkan şekil, Vedat Bey'in suratının aynısıydı ki, bu durum Korkut Bey ve diğer ikincilerin donup kalmasına yetti. Çıt çıkmadı. Korkut Bey piştovu yavaşça indirdi. Vedat Bey, içtiği çayın parasını masaya bırakıp kalktı, yürüdü, kahveden çıktı.

Yağmurda yürürken, İstanbl'un işgali sırasında yaman bir mücadele veren ve evinde, oturduğu yerden piştovuyla düşmanları haklayan dedesi "Kanlı" **Bilal Bey**'i düşündü. Dedesi **"Bilal Oğlan"** adıyla nam salmış ve şarkısı da yapılmıştı. Vedat Bey, arada bir tedbil-i kıyafetle Yurttan Sesler Korosu'na katılıp bu şarkıyı söylerdi. **Yakın çekimde gözyaşlarını görebilirdiniz.**

(Bu maceranın sonu)

YURDUM DİLİ KELİME ANTOLOJİSİ

Murat YÜCEŞAN

Ekinlere zarar verememiş bir süne böcüğü gibi hisseden oldu mu hiç kendini?.. Ya da Tek hücreli mikro-organizmaların içinde bulunduğu yalnızlık duygusunu düşünenineniz oldu mu?.. Sanmam... Ama ben düşünürüm... Bir düşünenleri olmasaydı varlıklarını milyonlarca yıl nasıl sürdürürlerdi hıı?.. B. Hakan'ın gol atamaması, sonra şahlanıp gol yağdırması beyninizi dehşet şekilde meşgul edebiliyor ama kimse ne bu böcüğü ne de bu tek hücreli garibanları düşünmüyor... Niye yaa, niyeeee?.. Deli edicem kendimi ama yaa... Olmaz olsun böyle düzen yaa...

Neyse... Hepimiz banyomuzu yapıp, üzerimize rahat birşeyler giyditysek başlayalım artık... Neye mi?.. Eee sevişiceez kardeşiiim... Her hafta buram buram Anadolu, mis gibi tezek kokan kelimelerimizle sevişmiyok mu... Onlarla işte... Hadi bismillah...

GOBEL: Kısa bir süre önce Galatasaray'da top koşturan Van Gobel'le alakası pek yok... Çorum dolaylarında **yaşları 1-12 arasında değişen çocuk**lara "Gobel" diye hitap ediliyor... Şekil bu...

ZALLAH: İç Anadolu dolaylarında **kasap yanında çalışan çırak**lara "Zallah" deniyor... Hem zallahi, hem billahi...

ZAĞAR: Köpek yavrusu...

ZAĞAR: İt enüğü... (**Enük**=yavru...)

NEMAĞREK: Hiç unutmuyorum... Bir gün babaanneme, "Ya babaanne, benim masanın üzerinde bi kağıt vardı, yok olmuş, sen mi attın" deyince... "Nemağrek oğlum, ben niye atiyim ki" demişti... Yani Nemağrek; **bana ne, neme lazım** anlamı ihtiva ediyo... Nasıl mutlu oldunuz mu?..

HONTUMUŞ: Yaş yetmiiiiiş, iş bitmiş... İhtiyarlamış.. Maymunun şeyi gibi olmuş...

HİNDİ: Fesuphanallah, bunu bilmeyecek ne var demeyin... Bu o bildiğiniz yılbaşı yaratığı değil... Bu hindinin laiklik tartışmalarında bile sıkça adı geçer... Hatta bu hindiyle okula giremez, memursanız işyerinde taşıyamazsınız... Çünkü İç Anadolu ve çevresinde hindi **"başörtüsü, türban"** anlamına da geliyor...

MIRCIMIŞ: Ekşimiş, tadı bozulmuş... Hayat bile mırcıyor artık...

ÇİMMEK: Çim ekmek, çimlerle uğraşmak... Aklınıza bu geliyor hemencecik... Iıııh... **"Yıkanmak"** oluyor kendisi...

YUMAK: İplik topu haa!.. Hani şu kedilerin oynamaya doyamadığı... Ha ha ha... Hadi ordan, hadi, hadi... 'Yu'mak da **yıkamak** anlamına geliyor...

KITIBİYÖZ: Nihayet bir Ege yöresi... **Zoraki cimri, pinti**... Ayın sonunu zor getiren, dar gelirli... Genellikle memur sınıfı için kullanılır...

Neyse abiler aplalar, bu haftayı da yüzümüzün akıyla şeyettik... Haftaya sevişmeye devam... Durmak yok... Kelime, deyim çok... Haftaya lütfen banyolar yapılmış, üstlere rahat birşeyler giyilmiş vaziyette hazır bulununuz... Vakit kaybetmeye gelmez... HADİ EYVALLAH...

Deniz Mukan

CİNS İSİMLER

Güneşi Karşılamaya Giderken Bizi de Götürür müşün?

Muhsin küçükken, yaylalara daha mayınlar döşenmemişken, yaz boyunca çocuklar güneşi karşılamaya çıkarlarmış. Güneşin doğmasını bekler, ilk ışıkla görününce koşup çadırlardaki herkese haber verirlermiş. Söz verdi, bir gün yeniden güneşi karşılamaya gittiğinde, bizi de götürecek.

Sohbetlerimiz arasında, öyle gelişigüzel anlattığı anıların beni nasıl etkilediğini sanırım hiç düşünmemiştir. Çünkü ne şaşkınlığımı ne de arada bir gözlerimin yaşardığını hiç belli etmedim ona. Ne anlattıysa sessizce dinledim. Sonra sıra ipuçlarını birleştirmeye geldi, anlattıkları, zamanla yerli yerine oturmaya başladı. Bir film montajı yapar gibiyim şimdi: Yıllar önce anlattığı bir anı, geçenlerde gördüğüm bir Yüksekova fotoğrafıyla birleşiyor. Bir yazısında anlattığı Hakkari'li "Foto Enver", bir düğün yemeğinde orta yaşlı, sevimli bir adam olarak karşıma çıkıveriyor. Aslında böyle dedektiflik yapmama hiç gerek yok. O kendini berrak bir su gibi, apaçık ortaya koymuştu her zaman. Ama benim hayal gücüm, anlattıklarını canlandırmaya yetmezdi. Çünkü ne öyle yüksek dağlar görmüştüm hayatımda, ne öyle büyük göçler yaşamıştım, ne de öylesine korkmuştum... Ama üç yıllık bir dostluğun ardından şimdi resim tamamlanıyor. Bu yazıyı yazmaya da bu yüzden cesaret edebildim zaten...

Neyse en iyisi baştan başlamak: Tam da artık yeni dostlar edinmenin çok zor olduğunu düşünürken rastladım ona. Üstelik hiç beklenmedik bir yerde, büyük bir reklam ajansında. Orada işe başladığım ilk gün, hemen yan masaya sessizce gelip oturan kıvırcık saçlı oğlana doğrusu önce hiç dikkat etmemiştim. Eski arkadaşlarımla gevezelik edip, yeni insanlarla tanışırken, o çekingen bir gülümsemeyle çevresine bakıyordu. Sonra onun da tam o gün işe başladığını üstelik bir reklam ajansında ilk kez çalıştığını öğrendim. Muhsin Kızılkaya adındaki bu Hakkari'li çocuk, Boğaziçi mezunu genç reklamcılar arasında ilgiyle karşılandı. Ama asıl bomba, bir gün telefonda kürtçe konuştuğu zaman düştü. Ajansın telefon hatları belki de tarihinde ilk kez bir Kürtçe konuşmayı aktarıyordu.

Neyse Boğaziçi'li çocuklar şoku çabuk atlattı. Muhsin de çok kısa zamanda ajansın en becerikli yazarlarından biri haline geldi. Bizim dostluğumuz ise, öyle hızla ilerledi ki, bir süre sonra, onu sadece birkaç aydır tanıdığımı unuttum. Sanki çocukken aynı ağaçlara tırmanmışız, aynı alacakaranlık sokaklarda saklambaç oynamışız gibi geliyordu bana. Uzun uzun konuştuk, o kadar çok şey anlattık ki, sonunda çocukluklarımız karıştı, anılarımız karıştı birbirine...

Onu annesinin, parlak renkli, uzun etekleri dibinden alıp Hakkari Yatılı Bölge Okulu'na gönderdiklerinde, daha küçücüktü. Hiç Türkçe bilmiyordu. Daha iki gün önce bağıra bağıra türküler, tekerlemeler söyleyen, arkadaşlarıyla bıcır bıcır konuşan çocuk bir anda dilsiz olmuştu. Ne duyduklarını anlayabiliyor, ne de konuşabiliyordu. Uzun kirpikleri, yuvarlak gözleri, kıvırcık saçlarıyla nasıl da öksüzdü kim bilir. Okulun keskin soğuğu ve öğretmenin elindeki zincir, içindeki çaresizliği dayanılmaz hale getirmişti. Aylar sonra annesi onu görmeye gelince kucağına atlayıp ağladı Ama Kürtçe konuşmaları yasak olduğu için, ona hiçbir şey anlatamadı. Üçüncü sınıfa geldiğinde, ailesi Hakkari'ye yerleşince, okuldan kaçtı ve mahalledeki bir ilkokula gidip kendi kendine kaydoldu. Ailesi eski okuluna dönmesini istiyordu, çünkü bu okul, yatılı Bölge Okulu gibi bedava değildi. Ama o, bundan böyle hep olacağı gibi kendi kararını vermişti. O okulda velisi olmayan tek öğrenci oldu.

Ortaokula başladığında çoktan "devrimci" olmuştu, hatta daha okula başladığı günlerde Felsefe'nin Temel İlkeleri kitabını sınıfa getirdiğini söylüyor-ben onun yalancısıyım- Sonra Hakkari Lisesi'ni bitirdi ve üniversite sınavlarına girdi. Sınav sonuçları beklerken, Vedat Günyol'a yazdı, İstanbul'a gelmek ve onunla da görüşmek istediğini söyledi. Oldukça ilerlemiş yaşına rağmen hala dimdik duran bu zarif adam, Bostancı'daki 30 bin kitapla dolu mabet gibi evini açtı ona. Muhsin belki de en çok o evde okudu. Sonra Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne gitti, Kamu Yönetimi eğitimi görmüştü, ama Güneş gazetesinde bir iş bulunca, kaymakamlık sınavlarına girmedi ve yöneteceği bir "kamu"su olamadı. Doğrusu gazetecilik de ona çok yakışmıştı. Sonra "Güneş battı". Birkaç arkadaşıyla birlikte kurduğu Yeni Gündem'in başına gelenleri ise zaten biliyorsunuz. Gazetenin uğradığı sayısız baskınlar, tehditler, kapatılmalar arasında çabaladı durdu. Sonunda birçok onurlu gazeteci gibi işsiz ve parasız kaldı.

O da bir "araştırmacı gazeteciydi". Ama çıktığı uzun ve zahmetli gezilerden döndüğünde, elinde ne şok belgeler olurdu ne de sürpriz tanıklar (!). O, gittiği cephelerden, mülteci kamplarından, eşkiya kasırlarından hep insan hikayeleriyle döndü. ,artık kanıksanmış sefalet ve ölüm görüntülerinin ötesine geçmeyi, insanın içine işleyen ayrıntılar yakalamayı başardı. Saddam'ın kimyasal silahlarından kaçan mülteciler arasında yaptığı bir röportajı hatırlıyorum: Paramparça elbiseleriyle, bir tencereyi karıştıran genç kadının aslında Erbil Üniversitesi'nde öğretim üyesi olduğunu anlatmıştı. Mülteci denen bu insanların da düşünen, hisseden ve utanan insanlar olduğunu hatırlatıyordu bize. Sevgi, saygı, ahlak, nezaket, mahremiyet gibi kavramların, sadece iyi zamanlara ait birer lüks olduğunu da... Karların altında açan "Canemerg" çiçeklerini bir o hatırladı, çocukların dağlarda toplarken uçurumlara düştüğü Revas meyvesini çoğumuz ilk ondan duyduk. "Değme-çevirmen" türküleri ilk kez onunla gittiğim bir yemekte dinledim. Başını kaldırmış, gözlerini kapamış gülümsüyordu türküsünü söylerken... Kim bilir nerelere gitmişti. Nasıl tadını çıkarıyordu türkünün ve o anın anlatamam.

İşte böyle! Muhsin, ölümlerin, yoksulluğun ve onca acının ortasında, içindeki nefreti büyütmek yerine, hep yaşamı savundu. Ama güçlü mizah duygusunun yardımıyla, en keskin tabulara bile acımasızca saldırıyordu, üstelik kimseyi incitmeden. "Cins İsimler"ini sürekli okuyorsanız, bütün bunları siz de görüyorsunuz zaten. Eski yazılarını karıştırdığım zaman, bakıyorum da, gazetecilik onun kanında var. Bir gün dayanamayıp yine yollara düşecek sanırım.

Onunla bazen, İstanbul'un eski semtlerinde uzun gezintiler yaparız. Sokaklarda öylece yürürken ansızın durur, çevredeki sıvası dökülmüş yoksul apartmanlardan birini gösterir, "Ben şu evde bir sene oturmuştum" deyiverir. Daha pencerelere bakarken, kendi öğrenciliğimden tanıdığım o bekar evlerinin rutubet kokusunu duyarım. Masaya serilmiş gazete kağıtları üzerindeki zeytin çekirdekleri canlanır gözümde. Böyle bir sürü evde kalmıştır. En çok da Kuledibi'nde Yılmaz'la (Erdoğan) yaşadığı evi, o yıllardaki parasızlığını hatırlar. Ama, ne mutlu ki, bütün zorluklarına rağmen dopdolu bir hayatı oldu. Ve çok iyi dostları...

Onun sayesinde edindiğim yeni dostlar, keşfettiğim yeni yazarlar, bana öğrettiği onca şey, bu yazının konusu değil. Ama yine de yeri gelmişken, hepsi için ona teşekkür etmek istiyorum. Bir de beni yazmaya ikna ettiği için. Utana sıkıla önüne koyduğum yazıları, yüzünde aydınlık bir gülümsemeyle okuduğu için. Dilerim, dostluklarla, kitaplarla ve aşkla dolu uzun bir yaşamı olur. Biliyorum ki yaşadığı sürece yazacak ve o yazdığı zaman, ıssız yaylalarda kimsesiz kalan kıpkırmızı "Zengıla Zoma" çiçeklerinin boynu bükük kalmayacak.

Akşamsefası

BEYOĞLU'NDA GARİBANIN OTOPSİSİ YAPILMAZ

Oktay Güzeloğlu

SOFİA NERİMAN

Cesedi, iki gündür, kumar oynadığı kahvenin bodrum katında yatıyordu. Kahveci Osman, "Ulan Neriman, sağlığında bir hayrını görmedik, ölün bile üstümüze kaldı. Ulan bir tane akrabası yok mu? Kaldırsın ölüsünü, aşağı katı işgal etti, işi bozdu. Akrabaları vardır da aramıyordur. Bir oğlu mu ne varmış, aramıyormuş. O.. çocuğu, niye arasın. Ne boku var ki karının arasın? Mirası olsa üşüşürlerdi buraya. Dertleniyordu arada bir de. Cazgır karıydı, parası yoktu, ama iyiydi." diyordu.

O ara iki gündür gelip giden polisler de "Ulan kimseyi bulamıyoruz. Ne yapacağız bu ölüyü? Yorulduk. Hiç akrabası yokmuş be, iki gündür bunla uğraşıyoruz. Haber verdik belediyeye, kaldırsın. Biz de kurtulalım, ölü karı da kurtulsun." Kahveci Osman da lafa girerek, "Doğru valla, kokacak burada. Bizim işi de bozdu." diyerek devamlı yakınıyordu. Kahveci, polisler, kahve müdavimleri ortadaki ölüyü bir an önce başlarından atmaya çalışıyorlardı. Bunları dinlerken, ölü Neriman Abla'yla geçmişteki dost sohbetlerimizi düşünüyor, kafamda resimler çakıyordu.

Arada bir karşılaştığımızda, "Ah, beni gençliğimde tanıyacaktın. Sofia Loren Neriman derlerdi bana. Ah bu kafa!.. Yedirdik paraları, şimdi işin yoksa sürün!" diye dertlenir geçerdi.

Bir gün kahve ısmarladım, oturduk. "Ah be evlat, çalışmadığım pavyon, kerhane, randevuevi kalmadı. İstanbul'dakiler hariç. Anadolu'yu da bitirdik. Kafasızlık işte, tutmadık zamanında. Hep öyle gidecek sandık. Yaş yetmiş, iş bitmiş işte!.. 20 sene bir pezevenkle oturdum. Yedi-bitirdi beni. Para yetiştiremedim kumarına. Oğlan da babasına çekti. Kumar, esrar, ne istersen var. Beraber yediler beni. Pezevenklere çalıştım-çalıştım, verdim. Hiçbir gün sormadılar 'hasta mısın, ne iş yaparsın, nasılsın'. Yok-yok, çalış Neriman, s...ş Neriman, ver Neriman... Sonra deyyus dostum öldü. Vurdular, kurtuldum... Kurtuldum ama, alışmışım ya, gene de üzüldüm. Aradım onu. Bacak kadar oğlan, dokuz ay karnımda taşıdığım piç, aynı babası gibi. O da bitirdi beni. Senin anlayacağın, kimle oturduysam babamı hiç sormadı; gelen-giden hep anamın hatırını sordu. Kötü bir oda bile alamadım. Allahtan babam öldüğünde biraz miras kaldı. Bizim işin emekliliği yok, pörsüsen bile çalışacaksın. Ta ki çalıştığın yerlerden kovulana kadar. Ben de öyle oldum.

Şimdi elimdeki mirası da küçük küçük okey masalarında bitiriyorum. Bak, sen üstüne alma, sen benim oğlum sayılırsın; erkek milletinden tiksindim. Tiksindim, ama gene onlarla oturuyorum. Kahvelerde kumar oynuyorum. Hiç kadın ahbabım olmadı. Komşuluk, misafirlik bilmem. Velhasıl bir halt bilmem. Ben bittim, oğlan da gitti. İnşallah kör kurşunlara gelir!" Daha bir sürü insana intizar ederken yan tarafta kurulan okey masasından çağırmışlardı ve o masaya geçmişti.

Bunları düşünürken belediye arabası geldi. Neriman Abla'nın ölüsünü attılar arabaya, ben de gittim. Kulaksız'daki Garibler mezarlığı'ndaki cenazesinde tanıdık bir Allahın kulu yoktu. Yalnızca, sevap almak isteyen 8-10 yabancı...

Hoca bir-iki dakika okudu-okumadı –niye fazla okusun! Kimsesi yok ki, laf olsun diye, İslâmın kuralı gereği– "Meftayı nasıl tanırsınız?" diye sordu. Mezar başındakiler, sanki bin yıldır tanırlarmış gibi, "İyi tanırız" dediler. Yalnızca ben "İyi tanırım" dedim, o da içimden.

Cenaze bile sahtekârlıkla kalkıyordu. Mezarına baktım. 50-60 santim kadar kazılmıştı. Mezarı kazanlara sordum, "Ne yani, yetmez mi? Bu kadar işte!.." dediler.

Neriman Abla'yı alel acele gömdüler. Kazılan toprak tümsek bile olmamıştı. Onlar gittikten sonra avuçlarımla etraftan toprak toplayarak küçük bir tümsek yaptım. Hiç olmazsa mezara benzesin, diyordum. Başka bir mezarın üstünden küçük bir kır çiçeği koparak tümseğin üzerine diktim. Bir de çürük bir tahta parçasına tükenmez kalemle yalnızca ismini yazdım. Soyadını bilmiyordum. "Sofia Neriman Abla" yazdım. Doğum tarihini bilmediğimden yazamadım.

Bu kadar cenaze sahtekârlığını görünce yalan yazamadım. Bir de ölüm tarihini ekledim: 10.10.1995.

Bedenini ömrü boyunca et hırsızlarına satan Neriman Abla, hiç olmazsa ölüsü, diğer garibanlar gibi aç köpeklere daha geç yem olsun diye, giderayak tümseği biraz daha yükselttim. Demir yüreğimin hızla örselendiğini, gözlerime vurduğunu fark ettiğimde yürüyordum.

"BİR KADININ PORTRESİ"

Leb-i Derya Sayın

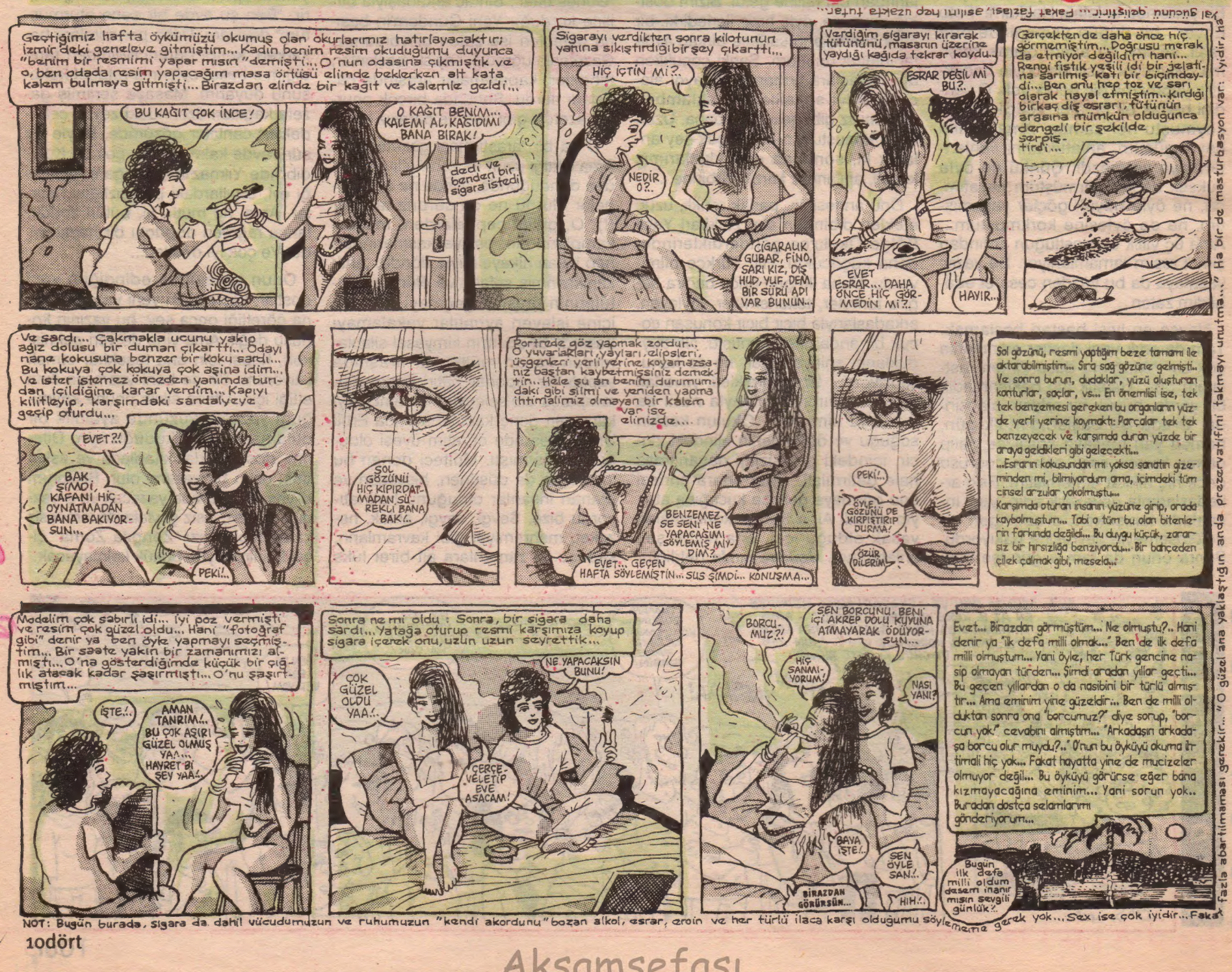

metin üstündağ HALT CEMAHİRİYESİ

GÜN İZLERİ, HAYAT BİRİKİNTİLERİ, GÜNDEMDIŞI İÇERİDEN SUSUŞLAR

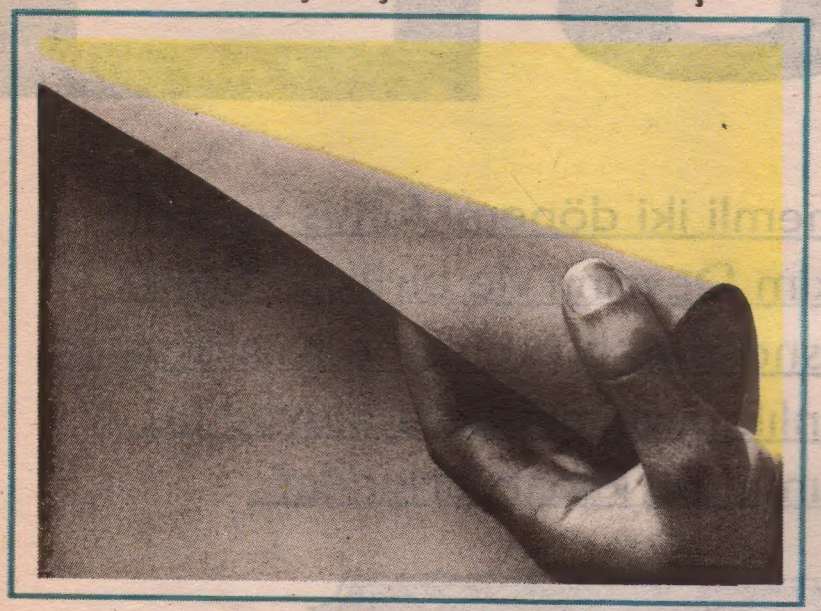

"çarşamba ve pazar günlerine"

• her şeye, her şeye belirsizlik egemen.. görüntü, rüzgarın emrinde yâver, hiçbir şey çocukluk gibi ne net, ne beyaz, ne de pembe.. bir hırsızın hayatı şimdi bize dayatılan.. neye cevap olacağız zartt diye ölünce.. hangi gaipten sese, hangi gaipten cüsse.. görüntü olmasın, görüntü olmasın.. gölgesi olan her şey saçma.

• niye bir paket de 20 sigara.. ve niye bir kutu da vasati 40 kibrit çöpü.. ha annem..

• ya bu hayat adı altında tüm yaşadıklarımız bir öküzün poposu'nda vızır vızır dönen ve duran, uyuz bir at sineğinin sabah kâbuslarıysa..

• her an bir şey olacakmış gibi.. ya da hiç.. 10 dakika ara'sı mı tarihin.. bir muallak, bir lak lak.. ossuruklarınıza "clip" olsun diye dolaşıp duruyorum.

• sevgi kuş'un kalkmasında..

• doğar doğmaz ciğerine dolan ilk dünya havası ağlatıyor bebeği.. demek ki, dünyanın havası biraz da uzun hava.

• henüz kanıtlanmış değiliz.. sadece ve sadece bir mili gram meni zayiatı da olabiliriz.

• ve bu gece öylesine bahtsızım ki.. demin saydım, mevcudum "hiç" çıktı.

• beklenmeyen bir tepki gösterdiğinizde, doktorunuzu vurunuz.. gönlüm, kayıp eşya bürosu.. kalbim, sirkeci postanesi.

• ve tanrı 8. günde can sıkıntısı'nı yarattı.. tek tanrılı dinlerde niye bunca peygamber.. cinayeti, savaşı, doğal afeti, ölüm haberleri az bir gazete lütfen..

• maskeli balo mu var.. niye herkes insan kılığı'nda çıkmış ki sokağa.

• en son hatırladığınız zafere ulaşmış Halk Kurtuluş Savaşı hangisi.. var mı.. kaldı mı..

• izbe bir şehirdir kalp.. ve hep çarpık kentleşir.. ve en ufak depremde un ufak olur.. hangimiz polis kimlik sorduğunda ciğerini gösteriyor.

• ne kadar da büyütmüşüz, büyümeyi gözümüzde.. büyü büyü olmuyor.. büyüdükçe büyü bozuluyor.

• akşam o kadar içtim, öyle sarhoş oldum ki.. sabah tek hatırladığım, tek hücreli canlılar olduğumuzdu.. sonra film koptu.

• yaşamak, bir yanılsamayı sahiplenme yanılsamadır.. dişi gen, erkeg gen'e mengene.. selam söyle yengen'e

• deprem'in ikinci günü kimbilir nasıl da kısaldı adresler erzincan'da.. "öyle, dümdüz git.."

• annelerin, babaların sevinerek koyduğu ve fakat çocukların nefret ettiği türgh isimleri.. **erkeglerde:** Tanju, Satılmış, Çavuş, Dede, Dursun, Durmuş, Asker, vs.. **kadınlarda:** Yosma, Ümmü, Döndü, Boncuk, Yeter, Oturkalk, vs..

• intihar etmek için evine giden güzel jale, freni patlamış bir kamyonun altında kalarak feci şekilde can verdi.. şoför tutuklandı. (gerçek bir gazete haberi)

• newyork'da vitrin mankenleri'nin çıplak sergilenmesi yasalara aykırıymış.. (gerçek)

• bir insanı susturmak istiyorsanız, habire konuşturun..

• kafama TARİH KUŞU zıçtı. âlem höt oldu.

• gazeteye dev yazı dizisi konusu: "Nasılsa Evleneceğiz Bir Kere Versen, Bir Kere Versem, Ne Çıkar Kurbanları."

• reklamı yapılan bir ürünün reklamında, başka bir ürünün reklamı yapılıp, hediye olarak veriliyorsa bu neye delalettir.

• akrep ile yelkovan'ın arasını açacak bir vamp kadın henüz icat edilemedi.. yahut saatlerin sendikası niye yok, zaman boşa geçiyor.

• "kadın bir erkegten hoşlanınca içi ıslanmalı.." anayasa maddelerimiz, içinde yer almaz böyle bir tanım..

• madem, "dünyanın malı, dünya da kalır," oluyor.. ya o uzaydaki uydular ne olacak.. dünyada yapılıyor ya..

• **HİÇBİR YER, HİÇBİR KİMSE, HİÇBİR ŞEY KAZANAMAYACAK..**

• herşey biraz eksik kalıyor.. herşey biraz eksik kalacak. **UGH!.**

"eylül 92"

on üç artı bir

yüz çizgileri derin kuru birer ur ark
aramıza biz engeliz ten nasıl oluyor zinhar
ses oktava sığmıyor hakikatle inleyince
gün eksiği sehpada tekmelenen sandalye
tedavi sözlere rağmen korku hükümdar
herkesin açığı var kapanmıyor yaralar
ölüm doğuruyor istemese de her kadın
cellat oluyor nihayet her erkek
bu devletin uluslararası bir mutfağı var
gene de halkının açlıktan nefesi kokar
macar topçu urban'a yine top mu döktürsek
bir yeşil içinde nasıl sarı ve mavi dursak
gözleri yüzlerinde iki hileli zar
bir öpüşmede ne çok insan dudağı var

on üç artı bir

test
KÜLTÜR SANAT

1- Son olaylar karşısında, dayanamayıp: "Ama fazla baskı gelirse, bana görev düşerse elbet kabul ederim. Bu şerefsizlerin kurşununa hedef olmaktansa, gider yönetime katılır ve milletime hizmet ederken ölürüm." diyen eski ve paşa devlet büyüğümüz kimdir?.
a-) Marko Paşa
b-) Baltacı Mehmet Paşa
c-) Evren Paşa
d-) Koca Mustafa Paşa

2- Orhan Veli Kanık aslında neden çok yürürmüş?.
a-) yürümeyi sevdiğinden
b-) parası olmadığından
c-) sipor olsun diye
d-) yürümekle yollar aşınmaz

3- "Aşkta zafer kaçanındır", özlü sözü hangi dünyaca ünlü bir yabancı kumandana aittir?.
a-) İngiliz Kemal
b-) Çorumlu Cemal
c-) Arabistanlı Lawrence
d-) Napeleon Bonaparte

4- Aşağıdaki şiir kitaplarından hangisi Salâh Birsel'e ait değildir?.
a-) Dünya işleri **b-)** Kikirikname
c-) Hacivatın Karısı **d-)** Polis İmdat

5- Yılmaz Güney'in hangi filminde ilk defa bir kadın tarafından tokatlanma sahnesi vardır?.
a-) Benim Adım Kerim **b-)** Arkadaş
c-) Düşman **d-)** Hudutların Kanunu

6- Ünlü şair Mehmet Akif Ersoy hayatında ağzına hiç içki koymadığı halde hangi hastalıktan ölmüştür?.
a-) Siroz **b-)** Trafik Kazası
c-) Kızamık **d-)** Ateşli Humma

7- Garip şiir akımını başlatan üç şairimizden hangisi hâlâ yaşıyor?.
a-) Orhan Veli Kanık **b-)** Oktay Rıfat
c-) Melih Cevdet Anday **d-)** Tarkan

8- Ünlü şairimiz Nâzım Hikmet Ran'ın annesi Celile Hanım'a aşık olan bir diğer ünlü şairimiz kimdir?.
a-) Fazıl Nafiz Çamlıbel
b-) Akın Akın Compela
c-) Ahmet Tarık Tekçe
d-) Yahya Kemal Beyatlı

Doğru Cevaplar: 1-c, 2-b, 3-d, 4-d, 5-b, 6-a, 7-c, 8-d

SAYI: 29
21 KASIM 1996
PERŞEMBE

SAHİBİ:
ŞİMERA YAYINCILIK LTD. ŞTİ. adına Mehmet ÇAĞÇAĞ

Yayın Yönetmeni:
Metin ÜSTÜNDAĞ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Kutlu ESENDEMİR

Öküz'e saman ve su verenler:
Altay MARTI, Aslan ÖZDEMİR, Atilla ATALAY, Ali EROĞLU Ayça ŞEN, Bahadır BARUTER, Bahadır BOYSAL, Can DÜNDAR Can KOZANOĞLU, Can YÜCEL, Can BARSLAN, Cezmi ERSÖZ, Cüneyt ÖZDEMİR, Deniz KUTLUKAN Derya SAYIN, Eflatun NURİ, Ender ÖZKAHRAMAN, Ercan SÜT, Engin TURGUT, Eşber YAĞMURDERELİ, Ferhan ŞENSOY, Fikret BEKLER, Gani MÜJDE, Güneri İÇOĞLU, Hacer YILDIRIM, Halil TURHANLI, Halit ÇAPIN, Haydar ERGÜLEN, Kemal GÖKHAN, Kutlu ESENDEMİR, Mihri BELLİ, Mehmet ÇAĞÇAĞ, Mesut CEYLAN, Memed Erdener, Mesut KARA, Metin ÜSTÜNDAĞ, Muhsin KIZILKAYA, Musa KART, Nihat GENÇ, Orhan PAMUK, Oktay GÜZELOĞLU, Ömer LAÇİNER, Semra CAN, Sezai SARIOĞLU, Sunay AKIN, Soner GÜNDAY, Tan CEMAL, Tuncay AKGÜN, Tuncel KURTİZ, Tuncer ERDEM, Vedat ÖZDEMİROĞLU, Yılmaz ERDOĞAN,
Sayfa Sekreteri
Aydın ŞAHİN,
Bayram USLU
Fikret ÖZDEMİR
Bilgisayar Tasarım:
Murat YÜCEŞAN
Cebrail OKÇU
Vesile ÖZDEM
Yasemin KALE
Montaj:
Kadri Çavuşoğlu
Satış:
Cüneyt AYDIN
İşletme:
Orhan AÇAR
Halkla İlişkiler:
Suzan ÇARK
Muhasebe:
Yaşar AKŞAHİN
Bina Görevlisi:
Yasin ADIYEKE
Tel: 251 42 44 - 251 57 54
Fax: 251 52 67,
Baskı: Basmat
Dağıtım: Bir-Yay,
Adres: İstiklal Cad. İmam Adnan Sok. No:20 80800 Beyoğlu/ İSTANBUL

ABONELİK KOŞULLARI

AMERİKA - (UÇAK)
1 yıllık Abone bedeli - 100 $ -
6 aylık Abone bedeli 50 $
UZAKDOĞU - (UÇAK)
1 yıllık Abone bedeli - 125 $
6 Aylık Abone bedeli 65 $
AVRUPA (POSTA)
1 yıllık Abone bedeli 100 DM
6 aylık Abone bedeli - 50 DM
AVRUPA (UÇAK)
1 yıllık Abone bedeli 110 DM
6 aylık Abone bedeli 55 DM
YURT İÇİ (POSTA)
1 yıllık Abone bedeli
3.500.000 TL
6 aylık Abone bedeli
1.750.000 TL

BANKA HESAP NUMARALARI:
Mark hesabı: 3002462 - 0
Dolar hesabı: 3002461 - 2
TL hesabı: 1100384 -7
(Hesap numaralarının hepsi Yapı Kredi Bankası, Parmakkapı Şubesine aittir)

metin üstündağ HALT CEMAHİRİYESİ

Akşamsefası

ÖKÜZ

Neden bu memlekete dünyanın en önemli iki dönemi fuhuş ve can pazarı olarak yansımış acaba?. 1914 Ekim Devrimi'yle birlikte, Beyaz Ruslar (Haroşa'lar), sonra 1980'lerde, Glasnost ve bu sefer de Kızıl Ruslar (Nataşalar) aynı kaderi yaşıyorlar. İnsanlık tarihi'nin ne'si oluyor bu memleket?. Veya bir şeyi olduğunun ne kadar farkında?.

LALELİ'DE OTEL YANGINI

18 ÖLÜ 40 YARALI

LÂLE

Lâlelim
Lâlelide oturur
Lâleli lâle kokar lâlelimden.

Lâleliden geçilir
Lâlelimden geçilmez!.

ORHON MURAT ARIBURNU

Akşamsefası